

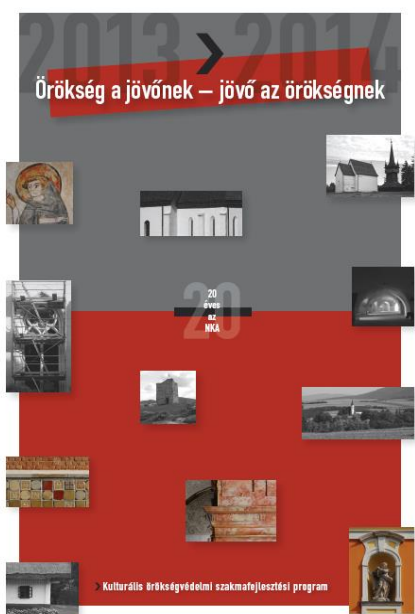

ICOMOS HÍRADÓ

a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

KÜLÖNSZÁM 2014. október

Balatonfüreden véget ért, de reméljük, hogy nem zárult le az „Örökség a jövőnek - jövő az örökségnek” címmel meghirdetett programsorozat és a nem is olyan távoli jövőben talán lehet még ugyanilyen súlyú folytatás. Senki sem gondolhatja, hogy az elmúlt év alatt mindent sikerült alaposan elemezni, vagy a kulturális örökségvédelem minden területét, kapcsolatát alaposan megtárgyalni.

A hosszú csend után nagyon sokan vállaltak tevékeny szerepet abban, hogy az alapvető kérdések valóban felszínre kerüljenek, mások visszajelzéseikkel az együtt gondolkodásban segítettek. A legkiválóbb szaktekintélyek fejthették ki véleményüket, és így együtt - ha nem is teljes, de átfogó képet alkothattunk helyzetünkről.

Az egy év alatt láthattuk, hogy a kulturális örökségvédelem nem csak kevesek belső ügye, hanem sokan, sokféle indíttatással gondolkodnak, de mégis egyféleképpen képzelik a jövőt. Az egész „műemlékes szakmát” és a régészek jelentős részét is megindította az elmúlt több mint egy évig tartó program. A konferencia sorozat és a kapcsolódó kiállítás iránti minden korábbi elképzelést felülmúló érdeklődés mutatta, hogy valóban fontos közügyről és társadalmi érdekről van szó. A kulturális örökségvédelem nem elzárt, lehatárolható terület, hanem mindennel összefügg, csak összefogással lehet bármi eredményt elérni.

Sok mindenki segítségének, támogatásának és partnerségének köszönhetjük, hogy a programot megvalósíthattuk.

Köszönjük az NKA-nak és a kollégium tagjainak a lehetőséget. A megvalósításban társaink az Artifex Kiadó és Csanádi Pál partnersége és a Winkler Barnabás vezette HAP Galéria fantasztikus vándorkiállítása nélkül nem lehetett volna ennyi embert megmozgatni az ügyért.

Nagyon sokan vettek részt a program kialakításában, megvalósításában. Sokan vállaltak komoly szerepet a szervezésben, a szakmai programok összeállításában, megvalósításában. Ezúton szeretném nekik is megköszönni az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság nevében, hogy értékes munkájukkal ők is hozzájárultak ehhez az egyesületünk történetében is kiemelkedő programhoz.

Nagy Gergely
elnök

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELMI SZAKMAFEJLESZTÉSI PROGRAM

2014

A kulturális örökségi értékek megőrzésének, fenntartható használatának, a társadalom számára történő kibontakoztatásának egyedüli alapja, egyben semmi mással nem helyettesíthető lehetősége az összefogás, a társadalmi együttműködés. Az együttműködésben minden szereplőnek a saját területén vannak feladatai. Az állam feladata, hogy alkalmas jogszabályokkal és szakértelemmel segítse és szabályozza a magyarországi és a magyar épített örökség szakszerű megőrzését - a műemlékvédelem és a régészet elfogadott tudományos szakmai elvárásának megfelelően. A szakmai és a helyi civil csoportok segítségével és működésük támogatásával a karbantartásban, a fenntartásban is érdekelt helyi közösségek válnak partnerré. Szakmai útmutatást a szakterület multidiszciplinaritásának megfelelő, központosított, országos szolgáltatási kötelezettségű szakmai intézményrendszer biztosíthat. Különlegesen fontos, a jövőben ismét megerősítendő szerepet játszanak ebben az intézményrendszerben az úgynevezett (örökségvédelmi műemlékvédelmi, régészeti) felügyeleti munkát ellátó, sokoldalúan felkészült szakemberek. Ők azok, akik az első gondolat megszületésétől a munkálatok befejezéséig - szükség esetén a megfelelő szakértői háttér bevonásával - partnerként működnek közre a tulajdonosok, a helyi közösségek, az önkormányzatok és a fejlesztők törekvéseinek az értékvédelemmel (lehetőségekkel és szabályokkal) való összehangolásában. Az intézmény további feladata a magyarországi és határon túli magyar örökség vonatkozásban a tudományos megalapozottságú, teljes körű értékleltár elkészítése, a nyilvántartás kezelése és az azzal kapcsolatos kutatások irányítása, valamint a terepen dolgozó restaurátorok, kutatók, régészek számára a legkorszerűbb laboratóriumi háttér biztosítása.

A civil mozgalom megerősödésével, az oktatás és a nevelés megszervezésével a kulturális örökség és védelme közösség formáló, megtartó erővé válik. A tulajdonosok, a kezelők, a befektetők megfelelő helyi és állami ösztönzőkkel támogatva érdekeltté válnak a tulajdonukban lévő közös értékeink védelmében. Kulturális örökségi értékeink szakszerű megőrzése, kezelése és megújítása, integrált szemléletű, fenntartható használata/hasznosítása érdekében szükséges a szakemberképzés és a szakmagyakorláshoz kapcsolódó jogosítványok rendszerének az átértékelése, az alsó- és középfokú szakképzéstől a legfelsőbb szintű egyetemi oktatásig terjedő újjászervezése.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3
Helyzetértékelés	4
A kulturális örökségvédelem sajátossága	6
A kulturális örökségvédelem és együttműködés	7
A kulturális örökségvédelem szemléletváltásának világtendenciái	7
Az örökségvédelem társadalmi megítélése a mai Magyarországon	9
Személyi feltételek változásai	10
Egységes szemlélet-regionalizmus	11
A túlszabályozott kulturális örökségvédelem	12
Értékvédelem-műemlékvédelem és inventarizáció	13
Új követelmények	13
Szervezeti rendszer feladatai a pro aktív műemlékvédelemért	14
Műemlék-felügyelet jelentősége	15
Kutatás, műemlék-helyreállítás	16
Településkép, táj	18
Történeti parkok	19
Kulturális turizmus	20
Népi építészeti emlékek kérdése	20
A régészeti örökség helyzete és jövője	21
Helyi értékvédelem, műemlékvédelem - világörökség	24
Határon túli kötelességünk	25
Nemzetközi kapcsolatok jelentősége	25
Építészet és műemlékvédelem	26
Kortárs építészet	27
Műemlékek és tulajdonosaik	27
Ösztönző rendszer	28
Műemlékvédelem – pályázatok – közbeszerzés	29
Fenntartás, karbantartás – szemléletváltás	31
Ingatlanfejlesztés és műemlékvédelem	31
Szakemberkérdés, minősítés	33
A szakmai elismerések	34
A megújulás lehetősége	35

<p>Hosszú évtizedekig a műemlékvédelem társadalmi közügy volt, és az esetek igen nagy többségében a szakterület és a műemlékek tulajdonosai együttműködő partnerként segítették egymást.</p> <p>A műemlékvédelem területén az államnak képviselnie kell a nemzetközi értékrendet és színvonalat, de a lokális elvárásoknak és javaslatoknak is teret kell engednie, amennyiben azok nem kerülnek ellentétbe a műemléki elvekkel. A lokális érdeket viszont csak helyben lehet feltárni és csak helyben lehet képviselni helyiekkel, helyi</p>	<p style="text-align: center;">Bevezetés</p> <p>A magyar műemlékvédelem immár több mint 140 éves fejlődéstörténetre tekinthet vissza. Ennek során egyes időszakokban olyan szervezeti rendben, olyan szakmai megalapozottsággal működött, amelyet számos országban tekintettek példának. Nem véletlen például, hogy Nemeskürthy István az átfogó magyar művelődéstörténeti munkájában az 1960-90-es évek értékelésekor ezen időszakból a magyar filmet és a magyar műemlékvédelmet ítéli világszínvonalúnak. (Nemeskürthy István: Kis magyar művelődéstörténet- Budapest 2000. p. 190.) Abban az időszakban, bár elsősorban a középkori emlékek kerültek előtérbe, megjelent a népi építészet emlékeinek a védelme és egyes kastélyok helyreállítása is elkezdődött. Ezeket a munkákat szakmai közösségek, minden érintett szakterület képviselőjéből álló munkacsoportok végezték. A településnek, a helyi közösségnek ugyanolyan élmény volt a helyreállítás, a korábban rejtőzködő értékek kibontakoztatása, mint maguknak a szakembereknek. Bár gyakorta áldozatokat is kellett hozniuk – például a néha hosszadalmasra nyúló munkák okán, mégis, helyben is tudták és értették, hogy mit jelent számukra ez a fajta megújulás.</p> <p>Hosszú évtizedekig a műemlékvédelem társadalmi közügy volt, és az esetek igen nagy többségében a szakterület és a műemlékek tulajdonosai együttműködő partnerként segítették egymást.</p> <p>Ez a hajdan volt, és visszatekintve egyértelműen megállapítható, hogy az elsősorban a valóban nemzetközi mércével is kiválónak számító műemlék-helyreállításai miatt sikeresnek tekintett időszak ugyanakkor jelentősen kisebb látókörű műemlékvédelmi politikát követett.</p> <p>Az 1980-as, 1990-es évektől a védelemre méltónak tartott épített örökségi értékek körének - a nemzetközi tendenciákkal egy időben jelentkező - erőteljes bővülése miatt egyre jelentősebb feladatokat felvállaló szakterület e változások után soha nem került abba a helyzetbe, hogy a társadalmi érdekek megfelelő módon integrálódjon a közösségi tudatba, a civil életünkbe és szervezeti rendünkbe.</p> <p>A társadalmat jellemzi, hogy mennyire válik természetes igényévé a saját (és mások) kulturális örökségének a megbecsülése. A hagyományos kultúrák mintegy természetes átörökítésének elmúltával az oktatással, a neveléssel lehetséges a társadalom formálása, amelynek célja, hogy belső indítatásként jelentkezzen értékeink szakszerű megmentése, üzenetének tudatosítása és továbbadása a jövő generációi számára. A társadalom kultúrájának akkor van jövője, ha van saját maga által ismert és elismert múltja, megbecsült öröksége, amit továbbadhat, aminek közösség,- és társadalom tudatformáló jelentőségét felismeri és a nevelés során kihasználja lehetőségeit.</p> <p>Minden nemzet számára az egyik legfontosabb cél saját identitásának megtartása, amelynek mással nem helyettesíthető eszköze a kulturális örökségének ápolása, kutatása, megőrzése. Ez egyben alkotmányos kötelességünk is annak érdekében, hogy a jövő generációi ugyanolyan kulturális örökséget és hagyományt tekinthessenek saját örökségüknek, mint amit mi is örököltünk. Nemzeti feladatunk épített örökségünket az egyetemes kultúra részeként megőrizni, és azt hitelesen bemutatni. Ezeket a célokat kell szolgálnia a kulturális örökségvédelem intézményének.</p> <p>A műemlékvédelem területén az államnak képviselnie kell a nemzetközi értékrendet és színvonalat, de a helyi közösségek által megfogalmazott elvárásoknak és javaslatoknak is teret kell engednie, amennyiben azok nem kerülnek ellentétbe a műemléki elvekkel. A lokális érdeket viszont csak helyben lehet feltárni és csak helyben lehet képviselni helyiekkel, helyi szervezetekkel. Ezt a helyi közösségek, a felkészült, helyi szakemberek tehetik meg a legeredményesebben. Ennek érdekében felkészült, képzett és szervezett civil szervezetekre van szükség. A</p>
---	--

<p>szervezetekkel. Csak állami és civil együttműködésre alapozva épülhet fel egy korszerű szemléletet képviselő szakmai megalapozottságú kulturális örökségvédelem.</p> <p>Itthon a műemlékvédelem érdekérvényesítő képessége gyakorlatilag megszűnt.</p> <p>Példaképpé vált több országban a komplexitást képviselő magyar módszer.</p> <p>A műemlékvédelemben alapvető jelentőségű, és ezért elsődleges fontosságú az eredeti, fizikai valóságában, anyagában megőrzött érték, mint semmi mással nem pótolható hiteles (a legszélesebb értelemben vett) történeti forrás és dokumentum. Az – akár csak töredékesen fennmaradt - egykori alkotás „szellemi tartalma”, sajátos üzenetet hordozó szellemisége ugyancsak kiemelkedően fontos, ugyanakkor ennek a minél hatásosabb érvényre juttatása, mint cél, nem élvezhet</p>	<p>központilag meghatározott jogszabályok, rendeletek, előírások általános kereteket, korlátokat és iránymeghatározásokat kell, hogy tartalmazzanak. Nemcsak az örökségvédelem sajátossága, de ez esetben különösen is érvényes, hogy a jogi szabályozás nem adhat előre választ minden egyedi esetre. Az egyedi esetek tapasztalatai alapján bevezetett általános elvárás nemcsak a sablonosság Prokrusztesz ágyaként veszélyeztetheti az örökségi értékek egyediségének a megőrzését, hanem követhetlenné, túlszabályozottá válik. Az egyértelműen meghatározott keretek között kell megtalálni azt a helyi, egyedi megoldást, amely megfelelő rugalmassággal ad felelet e kettős elvárásra. Ezért csak állami és civil együttműködésre alapozva épülhet fel egy korszerű szemléletet képviselő szakmai megalapozottságú kulturális örökségvédelem.</p> <p style="text-align: center;">Helyzetértékelés</p> <p>Nem igényel különösebb indoklást az a megállapítás, hogy az utóbbi évtizedekben alapvetően megváltozott a műemlékvédelem feladata. Világszerte érvényesülő saját belső logikája szerint fokozatosan kiteljesedett, komplexebb szemléletet képvisel, mint korábban bármikor. Ugyanakkor a mozgástere viszont beszűkült, leginkább azért, mert a közvetlen társadalmi-gazdasági vonatkozásokban erőteljesebben érvényesülő ágazatok – valóságos vagy akár látszat – társadalmi érdekeket megjelenítve, mindig sikeresebben tudták maguk mellé állítani a pillanatnyi politikai környezetet, az azonnal jelentkező elvárásokhoz képest a kulturális örökségi védelmének esetleg nagyobb távlatban érvényesülő „hasznossága” ellenében. Itthon a műemlékvédelem érdekérvényesítő képessége – abban az értelemben, amely a meglévő, pótolhatatlan értékek megővését, mint az egyéb társadalmi kötelezettségekkel egyenrangú feladatot képviseli - gyakorlatilag megszűnt.</p> <p>A folyamatos nemzetközi együttműködés korábban is lehetővé tette műemlékvédelmünk (és nemcsak az egyes műemlék-helyreállítások!) eredményeinek megismertetését. Túlzás nélkül állítható, hogy több országban – az itthon gyakorta kritizált hiányosságai ellenére – a komplexitást képviselő magyar módszer, illetve intézményi felépítés egyfajta példaképként is szolgált. A magyar műemlékvédelem gyakorlata és teljesítménye a külföldön a hazai elismertségénél nagyobb tiszteletet vívott ki magának.</p> <p>A műemlékvédelem feladatkörének kiteljesedésével - külföldi szóhasználatot átültetve – Magyarországon is a kulturális örökségvédelem átfogóbb megközelítése lépett előtérbe, amelynek szervezeti leképezéseként a régészet és a műtárgyvédelem is ugyanazon intézményi vezetés alá került. Az értékvédelmi szemléletben ez a paradigma-váltás indokolt volt, ugyanakkor a tartalmi következményeinek a teljes körű értelmezése és a gyakorlatba való átültetése még szakmán belül sem tudott megvalósulni. Az az összetettség jelenik meg a fogalomváltásban, amelyet a kiterjedt, a műemlékvédelem „hagyományos” területén túlmutató szemlélet hozott magával.</p> <p>A műemlékvédelemben alapvető jelentőségű, és ezért elsődleges fontosságú az eredeti, fizikai valóságában, anyagában megőrzött érték, mint semmi mással nem pótolható hiteles (a legszélesebb értelemben vett) történeti forrás és dokumentum. Az – akár csak töredékesen fennmaradt - egykori alkotás „szellemi tartalma”, sajátos üzenetet hordozó szellemisége ugyancsak kiemelkedően fontos, ugyanakkor ennek a minél hatásosabb érvényre juttatása, mint cél, nem élvezhet elsőbbséget. A kulturális örökség megközelítés viszont a kívülállók számára lehetőséget adott arra, hogy a történeti maradvány hitelessége mögött felerősödjék és előtérbe kerüljön az a kultúra, az a szellemi tartalom, ami a hiteles helyszínhez kötődik. Mindezek alapján szükséges annak az egyértelmű megfogalmazása, hogy a személyek és közösségek érték-vonatkozásai alapján megállapított kulturális örökségi értékek óriási halmazába szintén beletartozó tartozó műemlékek és műemlékhelyszínek azok a sajátos kulturális örökségi elemek, amelyek esetében továbbra is a hiteles dokumentum, azaz az anyagi valóságában létező érték megőrzése az elsődleges.</p>
--	---

<p>elsőbbiséget. A kulturális örökség megközelítés viszont a kívülállók számára lehetőséget adott arra, hogy a történeti maradvány hitelessége mögött felerősödjen és előtérbe kerüljön az a kultúra, az a szellemi tartalom, ami a hiteles helyszínhez kötődik. A lélekszámában jelentősen megnőtt „műemlék-felügyeleti” szervezeti egység megfelelt a hatósági – igazgatási elvárásoknak, de alapfeladata, a kulturális örökség - ezen belül a műemlékvédelem - védelme fokozatosan háttérbe szorult. Eltűntek a szakmából a szakemberek, akik még ismerik a hagyományos szerkezeteket és szakmai fogásokat. A lélekszámában jelentősen megnőtt „műemlék-felügyeleti” szervezeti egység megfelelt a hatósági – igazgatási elvárásoknak, de alapfeladata, a kulturális örökség - ezen belül a műemlékvédelem - védelme fokozatosan háttérbe szorult.</p> <p>Az eredetitől már teljesen eltérő feladatokkal felruházott szervezetek működésével kapcsolatos, részben akár jogos kritikák pedig az egész szakterületet megbélyegezték még akkor is, ha a kritizált szervezetnek és szakterületének már gyökeresen megváltozott a kapcsolata a műemlékvédelem intézményrendszerével.</p>	<p>Az ’örökség’ analóg fogalom, azaz több szinten, ezért többféleképpen értelmezik. A csak saját örökségeként számon tartott értékével bárki bármit megtehet, és ez a lehetőség vetülhet át akár műemlékekre is, amelyet ezen az alapon, egyfajta „idealizált” örökségként, bármilyen idilli kép szerint tovább lehet építeni. Ennek a megközelítésnek következtében könnyen elterelődhet - és ha ez így van, akkor el is terelődik - a figyelem a hiteles, valóságos értéket őrző értékmegővást kötelezettségétől. Ez akár azt a még nagyobb veszélyt is magában hordozza, hogy az egyes akciók eredőjeként végül felépül-kialakul egy hamis örökség-világ, amit messzebből – annak egyértelmű hiteltelensége miatt – legkevesebb, hogy megmosolyognak. Az örökségnek a saját ízlésünk, elképzeléseink és elvárásaink szerinti átalakítását elfogadó szemléletnek a következtében kialakulhat az a helyzet, amelynek nyomán a leszármazottaink már nem ismerhetik meg, és ezért nem is tekinthetik magukénak azt a kulturális múltat, amit a jelen generációk még saját „hamisítatlan” örökségüknek tekinthettek.</p> <p>A paradigma-váltás fokozatos intézményi átalakulást is eredményezett. A műemlékvédelemhez az 1990-es évek végétől hatósági, építési igazgatási feladatok is kerültek, amelyekhez kapcsolódóan sokszor az eredeti alapfeladatától teljesen idegen érdekeket kellett képviselnie. Így állhatott elő az a visszás helyzet, hogy a lélekszámában jelentősen megnőtt „műemlék-felügyeleti” szervezeti egység megfelelt a hatósági – igazgatási elvárásoknak, de alapfeladata, a kulturális örökség - ezen belül a műemlékvédelem - védelme fokozatosan háttérbe szorult.</p> <p>Több évtizeden át, egymást követő (konceptiójukban soha teljesen be nem fejezett) átszervezések során választották le a műemlékvédelem komplex központi intézményéről előbb a kivitelezést, a restaurálást, később a kutatást, majd a tervezést. Ezzel párhuzamosan csaknem teljesen eltűntek a szakmából azok a szakemberek (mostanra már szinte teljes szakterületek), akik még ismerték a hagyományos szerkezeteket és szakmai fogásokat, s akik a műemlék-helyreállítások elvárásainak megfelelően tudnak hagyományos technikával boltozni, vakolni, ácsszerkezetet... stb. felújítani, illetve készíteni. A történeti anyagismeret fontossága teljesen háttérbe szorult, a történeti szerkezetekkel szerkezet-szakmai szinten pedig alig foglalkozik valaki.</p> <p>A tudományos kutatók és a műemléki helyreállítások (ideértve a történeti kerteket is) tervezői, akik korábban a konkrét műemlék-helyreállításokban való részvételük mellett a műemlék-felügyelet (igazgatás) munkájában a komplex szakmai háttérrel biztosították, a szervezeti átalakulás következtében szintén kikerültek az állami kötelékből. Ezzel a lélekszámában jelentősen megnőtt „műemlék-felügyeleti” szervezeti egység megfelelt a hatósági – igazgatási elvárásoknak, de alapfeladata, a kulturális örökség - ezen belül a műemlékvédelem - védelme fokozatosan háttérbe szorult.</p> <p>Az átrendeződések miatt ugyancsak megszűnt a műemlékvédelem központi intézményén belüli kutatás (könyvtár, fotótár, tervtár, adatbázisok), tervezés, kivitelezés, hatósági feladat, nyilvántartás, és nem utolsósorban a felügyeleti munka egymást kiegészítő és egymást erősítő tevékenységek napi, közvetlen együttműködésének a lehetősége. Teljes szakterületek lettek áldozatai a több évtizedes folyamatos átszervezéseknek, és sajnos a „piac” csak igen kis mértékben tudta, tudja ezeknek a hiányát pótolni. Elsősorban a szakmai műhely, mint olyan hiánya legnagyobb, a konkrét műemlék-helyreállítások vonatkozásában valamivel jobb a helyzet. Az egykori központi műemlékvédelmi intézményről hol így, hol úgy leválasztott szervezetek profiljai is átrendeződtek. Az eredetitől már teljesen eltérő feladatokkal felruházott szervezetek működésével kapcsolatos, részben akár jogos kritikák pedig az egész szakterületet megbélyegezték még akkor is, ha a kritizált szervezetnek és szakterületének már gyökeresen megváltozott a kapcsolata a műemlékvédelem intézményrendszerével. Így járt, és külön szervezetben találta magát a hatóságtól és a felügyelettől teljesen független, más területtel foglalkozó, sokszor átszervezett régészeti szakterület. (Lásd ÁMRK kialakulás, KÖSZ-szé válása, majd megszüntetése). A beruházásokhoz kötött kötelező – amúgy szükségszerű - régészeti feltárást szolgáló összegek terhelték a fejlesztéseket és „késleltették” a megvalósulást. A vállalkozó tudatában ez sokszor úgy</p>
--	--

<p>A felügyeleti tevékenység visszaszorulásával, a jogi túlszabályozással a rugalmasság, a partnerség erejét veszítette, a fokozatos intézményi széttagolódás pedig eltávolította a korábban közvetlen munkatársi viszonyban együttműködő partnereket egymástól.</p> <p>A központi szakmai-ágazati irányításban megmaradt kisszámú szakember, más lehetőség híján, és a mai általános trendnek megfelelően, a jogalkotásban próbálta meghatározni a követelményeket, arra törekedve, hogy a szabályozás minden lehetséges esetet előre kezeljen.</p> <p>Megszűnt legfontosabb feladata a felügyelet, amit kiszorított a hatósági-igazgatási feladatkör. Műemléki értékleltárunk, topográfiánk töredékesen létezik, vagyis nem ismerjük, hogy milyen érték megóvása a közös feladatunk!</p> <p>A felerősített idealizált képi világgal szembeni elvárások erősödtek fel. A bombasztikus információs világ kiszorítja a részletekhez kötődő, elmélyülésen alapuló összefüggések megismerésig vezető felfedezés élményét.</p>	<p>jelent meg, hogy az ő pénzén folynak azok a munkák, amelyek beruházásának a megvalósíthatóságát korlátozzák.</p> <p>A műemlékvédelem (mint állami tevékenység) egyértelműen jelentkező erőtlenné válásának azonban más okai is voltak. A hivatali szervezeti formából származó többlet feladat mellett a kiforrott, elfogadott és tisztelt metodikán túl a (műemlékvédelem hagyományos értelmében szerinti, azaz egyfajta támogató-menedzser szemléletű) felügyeleti tevékenység visszaszorulásával, a jogi túlszabályozással a rugalmasság, a partnerség erejét veszítette, a fokozatos intézményi széttagolódás pedig eltávolította a korábban közvetlen munkatársi viszonyban együttműködő partnereket egymástól. A „táguló körök” – a műemléki helyett a „korszerű” kulturális örökségi szemlélet által kívánt új módszerek, a nagyobb léptékű gondolkodás a műemlékvédelemtől is sebességváltást kívánt.</p> <p>A rendszerváltással a befektetők és a politika reakcióideje is megváltozott – lerövidült. A korábban komplex összetételben végzett csapatmunka fokozatosan egyéni feladattá, egyéntől függővé vált. A rendszer – az egyre sűrűbben végzett átalakításai ellenére sem, vagy esetleg éppen azok miatt nem bírta követni az átalakulásokkal összefüggő, a kiszámíthatóságot paradox módon inkább gyengítő, mintsem erősítő összefüggő következetlenséget. Megoldásra törekedve rendkívüli jogalkotás-sorozatra került sor, ami nem csak a (további) szervezeti átrendeződésnek adta meg a kereteit, hanem a feladatköröket is megpróbálta szabályok közé helyezni. A központi szakmai-ágazati irányításban megmaradt kisszámú szakember, más lehetőség híján, és a mai általános trendnek megfelelően, a jogalkotásban próbálta meghatározni a követelményeket, arra törekedve, hogy a szabályozás minden lehetséges esetet előre kezeljen.</p> <p>A kialakult és nyilvánvalóan nem kielégítő helyzet rendezésére számos kezdeményezés, illetve beavatkozás történt. Mivel az utóbbi időben nem vált ismertté egyértelműen megfogalmazott szakmai cél, vagy elvárás a szakterülettel szemben, a folyamatos átszervezések a kívülállók felől nézve öncélúakká váltak. Rendszeressé vált a kulturális örökségvédelem „szükségyszerű megújítása”, ami lépésről lépésre a kulturális örökségvédelem központi intézmény-rendszerének teljes szétdarabolásához vezetett. Szinte teljesen megszűnt az egyik legfontosabb feladata, a konkrét műemlékek sorsát szem előtt tartó felügyelet, miután azt gyakorlatilag kiszorította a korrekt papír-munkát előtérbe helyező hatósági-igazgatási feladatkör. műemléki értékleltárunk, topográfiánk továbbra is töredékes, illetve nem létezik, vagyis nem ismerjük, hogy milyen érték megóvása a közös feladatunk! A helyzetet tovább nehezíti, hogy kevés kivétellel megszakadtak a hivatalos nemzetközi kapcsolatok, az oktatásból, a nevelésből, a civil kapcsolatokból, a civilek képzéséből, szervezéséből is fokozatosan kivonult-kimaradt az erre hivatott intézményrendszer (vagy éppen valamely utód-szervezete).</p> <p>Az egyén is megváltozott az információs társadalom korában. Más információk keltik fel az emberek érdeklődését, más iránt váltak fogékonyra, – meghatározóvá válik az információ forrása és annak eszköze. Az informatika új lehetőséget teremtett. Az elmélyült információszerzést felváltotta a reklám, TV, internet hirtelen, gyors rövid impulzusokon alapuló képi világa. Ennek megfelelően a kulturális örökségvédelemmel szemben is megváltoztak az elvárások. A felerősített idealizált képi világgal szembeni elvárások erősödtek fel. A bombasztikus információs világ kiszorítja a részletekhez kötődő, elmélyülésen alapuló összefüggések megismerésig vezető felfedezés élményét. Az egyén érvényesülését szorgalmazó világban gyengül a közösségi tevékenység, közösségi aktivitás. Látjuk, hogy az interaktív kiállítások mennyire más eszközökkel próbálják megragadni a látogatót. Ez a magatartás a kulturális örökségvédelemre is hatással van, megváltoztak az elvárások vele szemben. Természetesen az új kor új technikai lehetőségeit is nyújtják arra, hogy az információ, esetünkben a kulturális örökség minél több ember számára mutathassa meg értékeit.</p>
--	--

<p>Célunk a kulturális örökség, a történelmi múlt fennmaradt értékeinek autentikus megőrzése és bemutatása annak érdekében, hogy az ország valamennyi látható és azonosítható megismert öröksége a magyar és az egyetemes régészeti, történelmi, művészettörténeti és építészettörténeti ismereteinket gazdagítva épüljön be tudatunkba.</p> <p>A felerősödött negatív, elmarasztaló hangok lényegesen erősebb és maradandóbb nyomot hagynak, mint a megújulás utáni pozitív élmény.</p> <p>Tudat-, és közösségformáló hatása révén éppen ezért különös felelősség az érték megőrzésén túl azok „tisztá” bemutatása, a sértetlenség és a hitelesség elsődlegességével.</p> <p>Ami most történik a műemlékeinkkel, az határozza meg az utánunk jövő nemzedékek lehetőségét.</p> <p>Maradjon meg a lehetőségük arra, hogy az emlékek eredeti részeit mindenkor a saját koruk felkészültségének megfelelő módon,</p>	<p style="text-align: center;">A kulturális örökségvédelem sajátossága</p> <p>A kulturális örökségvédelem feladata a történelem folyamán felhalmozott értékek megmentése és megőrzése, az ott megfordult, vagy ott élő népcsoportok, kultúrák megmaradt értékeinek feltárása, kutatása és közkinccsé tétele az adott országban. Célunk a kulturális örökség, a történelmi múlt fennmaradt értékeinek autentikus megőrzése és bemutatása annak érdekében, hogy az ország valamennyi látható és azonosítható megismert öröksége a magyar és az egyetemes régészeti, történelmi, művészettörténeti és építészettörténeti ismereteinket gazdagítva épüljön be tudatunkba. A kulturális örökségvédelem legfőbb sajátossága szakmai oldalról multidiszciplinaritásában, a társadalom oldaláról a teljes érintettségben rejlik. Mivel a műemlékvédelem a társadalom hétköznapjaiban folyamatosan jelen levő tudomány, tudományos jellegéből adódó „misztikummal” sem rendelkezik, mint más tudományok, ahol a laboratórium keretein belüli munkát a kívülállók valóban kívülről szemlélik, a tudományos előkészítő folyamatba nem, sem az eredménybe, csak annak értékelésébe lehet kívülről bele-, jobb esetben hozzászólni.</p> <p>Így a műemlékvédelem teljes előkészítő folyamata, a megismerés időszaka is többnyire nyilvánosság előtt zajló folyamat. Védett helyszínek esetében ez az időszak, amelynek során a megújulásért folyó előkészítés megbontja a megszokott rendet, a kibontakozás, a végeredmény csak később válik láthatóvá, sőt ennek költségvonzata is gyakorta csak később állapítható meg pontosan. Ezért az átmeneti időszak – minden megértés ellenére – az érintettekől sokszor elégedetlenséget vált ki, ami elsősorban a műemlékvédelem ellen nyilvánul meg. A felerősödött negatív, elmarasztaló hangok lényegesen erősebb és maradandóbb nyomot hagynak, mint a megújulás utáni pozitív élmény. Természetesen minden folyamat optimalizálható, és alapos előkészítéssel fel is gyorsítható, de a műemlék-helyreállítások esetében mindig számítani kell meg kell tartani annak a lehetőségére, hogy a kutatás, kivitelezés közben váratlanul addig ismeretlen értékek kerülnek elő, ezért biztosítani kell, hogy ezek az értékek se váljanak bontás áldozatává, hanem megfelelő módon gazdagítsák a megújulás programját, még ha a befogadásukkal járó módosítás többletmunkát, és/vagy többletköltséget is eredményez.</p> <p>A műemlékvédelem körébe tartozó tevékenységek végső eredménye is eltér más tudományétól, mert hatása közvetlenebb, azonnal beépül a közgondolkodásba azon a módon és szinten, ahogy ez megújulását követően megjelenik. Tudat-, és közösségformáló hatása révén éppen ezért különös felelősség az érték megőrzésén túl azok „tisztá” bemutatása, a sértetlenség és a hitelesség elsődlegességével.</p> <p>A kulturális örökségvédelem (és ezen belül a műemlékvédelem) fogalma a nyilvántartástól, a kutatástól, az elmélettől, a fenntartástól, a gondozástól, a neveléstől, a kutatástól, az elmélettől a műemlék-helyreállítás összetettségéig igen szerteágazó, de egymással összefüggő feladatot takar. A társadalom minden tagja, minden érdekcsoportja közvetlenül vagy közvetve érintett. A kulturális örökségvédelem a kisebb, vagy nagyobb közösség értékeit, rangját, kultúráját, vallását, múltját, gondolkodását, stb. szemlélteti önmagunknak, és hirdeti más közösségeknek megmutatva a jelentőségét, más kultúrákhoz való kapcsolódásait, forrásait és kötődéseit, ma élő szellemi gyökereit. Minden kor a saját szempontjából, technikai és gazdasági lehetőségeitől függően kezeli és használja műemlékeit. A minket követő korok már csak az általunk értelmezett, vagy „átértelmezett” emléktől indulhatnak, amikor saját eszközeikkel ők is keresik – akkor már az ő – múltjuk üzenetét. Ami most történik a műemlékeinkkel, az határozza meg az utánunk jövő nemzedékek lehetőségét. A mi feladatunk és felelősségünk az, hogy a mi beavatkozásaink után ne csak az maradjon rájuk, amit mi a minket megelőző korok értékeiről elképzeltünk. Maradjon meg a lehetőségük arra, hogy az emlékek eredeti részeit mindenkor a saját koruk felkészültségének megfelelő módon, hiteles mivoltukban kutathassák, értelmezhessek.</p>
--	--

<p>hiteles mivoltukban kutathassák, értelmezhetők.</p> <p>A kulturális örökségvédelem közügy, a társadalom minden felelős tagjának kötelessége az értékvédelem. Értékeink védelme nem pusztán pénzügyi kérdés.</p> <p>Társadalmi bázis nélkül nem lehet eredményes kulturális örökségvédelem. Fontos társadalmi szinten is tudatosítani az oktatás és nevelés meghatározó szerepét jelentőségét. A kulturális örökségvédelem nem ágazathoz kapcsolódó, hanem ágazatokat összekötő, azok között áthidaló nemzeti érdeket megtestesítő szakterület. Ennek megfelelő szintű, társadalmi közmegegyezésen alapuló koordinálás szükséges.</p> <p>Az egyre kiteljesedő kutatások és a technikai</p>	<p>A kulturális örökségvédelemmel kapcsolatban sokan vélik, hogy az modernizáció ellenes, teljes gondolatvilága maradiságot képviselő, visszahúzó erő. A kulturális örökség ellenében hangoztatják, hogy, az új, a fejlődés a múlttól való eltávolodást jelenti a jövő érdekében. Amikor nem a pusztán „fejlődést gátló” tényezőkről, hanem az egyénről, a népekről, a kultúrák sokszínűségéről kell véleményt formálni, természetes, hogy az értékek megléte, az azt biztosító megőrzés válik elsődlegessé. Ezt a látszólagos ellentmondást ott a legnehezebb feloldani, ahol a pillanatnyi érdekek felülírhatják a hosszú távú értékkepviseletet.</p> <p>A kulturális örökségvédelem és együttműködés</p> <p>A kulturális örökségvédelem közügy, a társadalom minden felelős tagjának kötelessége az értékvédelem. A döntéshozók feladata a szakmailag szükséges jogi, gazdasági, szervezeti, stb. környezet biztosítása. Erre épül rá, és a szakemberek felkészültségétől függ a színvonalas, segítő partnerség megteremtése. A tulajdonosoktól a társadalom a műemléki érték-szemléletű gondoskodást várja el. Bármennyire is eltérő módon ítéli meg a közvélekedés, értékeink védelme nem pusztán pénzügyi kérdés. Inkább partnerek együttműködési készségének kérdése, ahol nem hanyagolhatók el a kulturális, emberi előfeltételek. Társadalmi bázis nélkül nem lehet eredményes kulturális örökségvédelemről beszélni. Ha nincs a társadalomban igény saját kultúrájának megőrzésére, vagy nem tudja megadni a hatékonyabb feltételeket az eredményes védelemhez, akkor a társadalom (lehet, hogy nem szándékosan, de mégis ténylegese) a saját kulturális hagyományainak a felszámolásán dolgozik. Jellemzően minden szinten szemléletváltásra van szükség. Ennek kell megteremteni a lehetőségét, aminek az érdekében fontos társadalmi szinten is tudatosítani az oktatás és nevelés meghatározó szerepét jelentőségét. A kulturális örökségvédelem nem ágazathoz kapcsolódó, hanem ágazatokat összekötő, azok között áthidaló nemzeti érdeket megtestesítő szakterület. Ennek megfelelő szintű, társadalmi közmegegyezésen alapuló koordinálás szükséges.</p> <p>A kulturális örökségvédelem szemléletváltásának világtendenciái</p> <p>A kulturális örökségvédelem értéknek tekint minden korra, népcsoportra, egyedi, vagy hajdan volt emberi tevékenység világára jellemző helyszínt, ami az emberiség történelméhez tartozik. A műemlékvédelem – kulturális örökségvédelem szemléletváltozásai a globalizáció, a minden szinten megjelenő, felgyorsult megújulási kényszer miatt következett be. Nem véletlen, hogy maga a műemlék szó is háttérbe szorul, viszont a környezetkultúra, a történeti értékek tiszteletének felértékelődése figyelhető meg. A kulturális örökség szemléletfejlődésével világlott elő, hogy az egyedi, telekre korlátozódó értékszemlélet nem jelent elegendő védelmet. A környezetéből kiragadott történeti emlék elmúlt korok jellemzője. Egy értékes épület környezeti összefüggései, létrejöttét követő korokhoz fűződő kapcsolata azonban ugyanolyan fontos, mint az emlék történelmi anyagi valósága. A tájhoz, a településhez fűződő történeti kapcsolat harmóniájának fenntartása egyre erősebb követelmény a kulturális örökség védelmének értékrendjén belül. A környezet kiterjesztésével, a települési érték, az ember alkotta fenntartható táj, a történeti települési táj értékeinek felismerése következtében a kulturális örökségvédelem meghatározó helyzetbe került minden fejlesztés előkészítésekor, megszervezésekor.</p> <p>Az ipari örökség, akár a huszadik századi emlékek, különös veszélynek vannak kitéve. Egyes funkciók erőteljes átértelmezése, új technológiák megjelenése, a közlekedés átalakulása, a globalizáció, az urbanizáció a még meglévő, de nem védett értékeket, hagyományokat kívánta erőteljesen átalakítani, felszámolni. Ez a folyamat az egész világon átformálta az örökségvédelemről alkotott képet és új feladatokat jelölt ki</p>
--	--

<p>fejlődés révén a műemlékvédelem lehetőségei jelentősen bővültek. Az új technológiák integrálódtak a műemlékvédelembe, egyúttal új lehetőséget is teremtettek a szakszerű értékvédelem területén.</p> <p>Az ICOMOS egyik legfontosabb feladata, hogy a kulturális örökségvédelem minden területére kiterjedően, egységesen fogalmazza meg az általános elveket és szempontokat.</p> <p>Tény, hogy a kulturális örökségvédelem - minden jelentőségén túl - gazdasági mozzatörög is tud lenni.</p> <p>Ideális helyzetben a társadalomnak az értékvonulatait és nem politikáját követő tevékenységről van szó, de a kulturális örökségvédelemnek ettől függetlenül szüksége van a politika partnerségére.</p> <p>Azokban az országokban, ahol működik bármilyen ösztönző,- támogatási-, vagy kedvezményrendszer, ott</p>	<p>számára. Emellett az egyre kiteljesedő kutatások és a technikai fejlődés révén a műemlékvédelem lehetőségei jelentősen bővültek. Az új technológiák integrálódtak a műemlékvédelembe, egyúttal új lehetőséget is teremtettek a szakszerű értékvédelem területén.</p> <p>A világ minden országában a saját hagyományoknak, és gondolatvilágnak megfelelő kulturális örökségvédelmi érték szemlélet alakult ki, az adott kulturális nagyrégióon belül viszonylag egységes szemlélettel. Nem véletlen, hogy felerősödött az a folyamat, amelynek célja a műemlékvédelmi és a kulturális örökségvédelmi elvek és szemlélet szakmai közmegegyezésen alapuló meghatározása. Ebben a műemlékvédelem nemzetközi szervezete, az ICOMOS a meghatározó. Egyik legfontosabb feladata, hogy a kulturális örökségvédelem minden területére kiterjedően, egységesen fogalmazza meg azokat az általános elveket és szempontokat, amelyek az egyes országok nemzeti bizottságain keresztül segítik az érintett országokban a munkát – ott, ahol a kulturális örökség értékeinek a védelmét fontos célkitűzésnek tekintik. Vagyis az egységes szemlélet felé tart a fejlődés iránya, amit az is ösztönöz, hogy a világ minden országának az örökségére egyre inkább, mint az emberiség eddig felhalmozott értékének, közös örökségének kincsére tekintenek, aminek megvédése nem csak az érintett közösség, hanem az emberiség közös érdeke is. Minden ország saját felelőssége és kötelessége értékeinek védelme, amiben viszont jelentős erőt adhat az egységes szemlélet kialakítása. Csak a közös elvek kidolgozásával és gyakorlatba való átültetésével biztosítható az emberiség értékeinek szakszerű megőrzése. Ezt a gondolatot követi az ICOMOS. Ugyanezeket az elveket követve e területnek csak egy nagyon kicsi (bár nagyon értékes) szegmensével foglalkozik az UNESCO világörökség intézménye, ahol a műemlékvédelmi szakértő testület szintén az ICOMOS szervezete.</p> <p>A legtöbb országban felismert – és elismert – tény, hogy a kulturális örökségvédelem - minden jelentőségén túl – egyúttal gazdasági mozzatörög is tud lenni. Kevés olyan terület létezik, ahol kisebb ráfordítással nagyobb gazdasági eredmény érhető el abban az esetben, ha nem helyi, vagy eseti érdekeket szolgál, hanem nagyobb összefüggésében illesztik lehetőségeit a szükségszerű fejlesztési program megvalósításákor.</p> <p>A kulturális örökség fogalomköre túllép a magyar jogrendben szabályozott tárgyasult örökségen. A műemléki értékhez, régészeti örökséghez, kulturális javakhoz szorosan kapcsolódik a nem anyagiassult, azaz a szellemi örökség, az adott helyhez kötődő társadalmi, közösségi háttér, a hagyomány,... stb. megértése, megőrzése, gondozása, ápolása. A kapcsolódó és többlet-jelentést, vagyis tartalmat és üzenetet hordozó háttér gondozása nélkül csak a helyszínen meglévő tárgy-objektum anyagának megőrzésére korlátozódik az örökségvédelem. Az egységesség szellemének megőrzése érdekében az integrált örökségvédelmet követi a világ műemlékvédelme. A kimagasló egyetemes érték bemutatása mellett ennek az alapelvnek a bemutatását kívánja meg az UNESCO Világörökség Bizottsága a jelöléskor és csak azok a helyszínek pályázhatnak eséllyel, ahol a részes államok vállalják, és hitelt érdemlően biztosítják a területükön található – és nem csak a világörökségi – értékek integrált védelmét, azok hosszú távon való megőrzését.</p> <p>Ideális helyzetben a társadalomnak az értékvonulatait és nem politikáját követő tevékenységről van szó, de a kulturális örökségvédelemnek ettől függetlenül szüksége van a politika partnerségére. Az érdek kölcsönös – a politikum számára például a kulturális örökségvédelem eredményei fajlagosan a legolcsóbb PR tevékenység egyike. Az örökségvédelem minden területén a legkisebb ráfordítással lehet a leglátványosabb eredményeket elérni, ami – a kérdéskört teljes komplexitásában vizsgálva – kimutathatóan megtérülő vállalkozás. Az örökségvédelembe fektetett összeg vonzza magához a legnagyobb hozzáadott értéket és vonzza magához a legnagyobb további tőkét, azaz közvetett hasznánál jelentősen nagyobb közvetett hatásokat is kifejt.</p> <p>Ismert, hogy azokban az országokban, ahol működik bármilyen ösztönző-, támogatási-, vagy kedvezményrendszer, ott e ráfordítás többszöröse térül vissza a költségvetésbe a turizmus, a foglalkoztatás és járulékaik segítségével, nem is említve a kulturális hozadék eredményét. A műemléki környezet felértékelődését mutatja, hogy a</p>
---	---

<p>e ráfordítás sokszorososa térül vissza a költségvetésbe.</p> <p>A kulturális örökség állapota az ország állapotának fokmérője, ezért a politika lelemibb érdeke ösztönöznö a kulturális örökségvédelem minden területét.</p> <p>A műemlékvédelem területén is felerősödött a műemlékvédelem szakmaiság-látszatot keltő, valóságtól független idealisztikus irányvonala. A hitelességet megalapozó tudományosság és a szintén fontos elméleti rekonstrukció kapcsolata új, de rossz értelmet kapott.</p>	<p>kapcsolódó ingatlanok árai jelentősen megemelkednek. Kimutathatóan magasabb a befektetési kedv ott, ahol a kulturális múlt már hagyományt teremtett. Ezért fontos, hogy ezeken a helyeken megvalósuló fejlesztések alkalmazkodjanak környezetükhöz. A léptékét vesztett túlhajszolt fejlesztés olyan mértékben alakíthatja át a környezetet, hogy a kulturális értékből származó környező ingatlanérték-növekmény az átgondolatlan építkezések áldozatává válik.</p> <p>Egy ország kultúráját sok esetben műemlékeinek állapota alapján ítélik meg. Ezen keresztül lemérhető egy ország saját kultúrájához való viszonya, saját önbecsülése. A kulturális örökségi értékek megőrzése, használatának módja a ma társadalmáról, emberéről mond értékítéletet.</p> <p>Az adott ország kulturális örökségét távolról csak segíteni és támogatni lehet, de az értékmegőrzés, a feltárás és a dokumentálás, valamint az eredmények a hazai és az európai kultúrtörténeti folyamathoz illeszkedő jelentőségének bemutatása eredményesen csak a helyiekkel való együttműködés segítségével történhet. A helyi kultúra, mint a nemzet, a nemzetiség kultúrájának fontos része, csak megismertetésével válhat értékke a kívülállók számára.</p> <p>A kulturális örökségvédelem szemléletté, világnézeté vált, mindenhol előtérbe került az emlékezet, a megemlékezés, az örökség jelentősége.</p> <p style="text-align: center;">Az örökségvédelem társadalmi megítélése a mai Magyarországon</p> <p>A kulturális örökség állapota az ország állapotának fokmérője, ezért a politika lelemibb érdeke ösztönöznö a kulturális örökségvédelem minden területét. Nem véletlen tehát, hogy a megújulásoknál fontos követelményként kezelt fenntartható fejlődés az EU értelmezése szerint is a kulturális örökséget tekinti alapnak. A kulturális örökségünk megőrzéséhez fűződő jog ma Magyarországon alkotmányos alapjog.</p> <p>Mégis, a kulturális örökségvédelem társadalmi-politikai megítélése tendenciáját tekintve soha nem látott mélypontra van Magyarországon. Ezt „késztette elő” a rendszerváltás utáni privatizációs folyamat, valamint azok a rendszeres szervezeti átrendeződések, amelyeknek csak egy része volt természetes vejejárója a több mint negyed évszázaddal ezelőtti társadalmi átalakulásnak.</p> <p>A rendszerváltást követően új fejlesztési programok indultak, az ipar, a mezőgazdaság átrendeződésével pedig a hajdan volt termelést szolgáló ingatlanok egyes új tulajdonosok szemében csak telekértéket képviseltek. Vagyis mindaz az ott fellelhető, több évtizeden át, vagy több évszázadon át létrejött, és hajdan volt kultúra pontosan az új tulajdonosi szemlélet révén vált semmivé. A korábbi történeti korok világát képviselő emlékek a zöldmezős fejlesztést előnyben részesítő világ fejlődését akadályozó jelenségévé vált, ezért kritika nélküli megsemmisítésüket szorgalmazta a tulajdonos. Ipari örökségi értéket érintő vállalkozások sok esetben abban merültek ki, hogy a területen fellelhető valamennyi technológiát értékesítették, a még meglévő épületeket pedig elbontották, majd az így szabaddá vált telket értékesítették. A félreértelmezett vállalkozás tehát nem értéket alkotott, hanem kritika nélkülsége révén sok helyen értéket semmisített meg.</p> <p>Így a műemlékvédelem területén is felerősödött a műemlékvédelem szakmaiság-látszatot keltő, valóságtól független idealisztikus irányvonala. A hitelességet megalapozó tudományosság és a szintén fontos elméleti rekonstrukció kapcsolata új, de rossz értelmet kapott. A nagy felkészültséget igénylő elméleti rekonstrukció a részek értelmezéséhez és egy valószínűsíthető, de nem meggyőzően vagy maradéktalanul bizonyítható idealisztikus kép felidézéséhez - elsősorban értelmezési célból nyújt segítséget. Fontos láttatni, hogy a meglévő eredeti elemekből hogyan épülhet fel a ma már láthatatlan, valószínűsíthető egész. Napjainkban azonban kortünet, hogy egyre gyakrabban ez a lehetséges kép lesz a kiindulási alapja az</p>
---	---

<p>Ma a korábban már megkutatótt, de megmaradt eredeti, hiteles elemek és részek lényegesen többet mondhatnak és mondanak el a ma emberének, mint amit a korábbi évtizedekben meg lehetett állapítani. Ha ezek a részek a továbbépítés során megsemmisülnek, megakadályozzuk annak a történelemnek a pontos megismerését, amit most egy hipotetikus rekonstrukcióba vélünk belelátni. Ha kiszorulnak a kutatás eredményeinek tudományos értelmezésénél a kutatók, tudósok, vagy ha szubjektív indíttatású, tudományos közmegegyezés nélküli végkövetkeztetések alapján történik a hiteles történeti értékek értelmezése, a végeredmény elszakad a történelmi múlttól.</p> <p>A valamennyi régióban érvényesülő egységes szemlélet képviselőjére, a műemlékek gondozására, ellenőrzésére, felügyeletére, a tulajdonosok segítésére, a települések szemléletének alakítására, a tájékoztatásban rejlő lehetőségek kihasználására, a tulajdonosokkal való folyamatos konzultációra már végképp nem maradt szakember, idő, energia.</p>	<p>„értékmentésnek”. A hozzá nem értő (sokszor a gazdasági érdekeket túlhasználó) megbízó elvárásával ez teljesen egybevág. Ezen a szemléleten alapuló gyakorlattal a még kis számban megmaradt kevés eredeti részek válnak a megújulás áldozatává, az elvárt idealisztikus mesészerű fantáziakép igaznak való bemutatásával elenyésznek azok a hiteles elemek is, amelyek, ha megmaradhattak volna, a későbbi korok technikáival újabb, pontosabb ismeretekkel gazdagíthaták volna történelmünket, művészettörténetünket. A múltban valóban sok érték elpusztult, de ami megmaradt, azt sem kíméljük. Régi nagyságunkat pedig úgy kívánjuk megmutatni, hogy tudományos megalapozottság nélkül, történeti szerkezeteinket nem ismerve újrapítjuk régen elpusztult, nyomokban meglévő hajdan volt épületeinket. Azt építjük, ami nincs, azt nem kíméljük, ami megvan és értelmes funkcióval megtöltve még megmutatható lenne. Így a jövőt szakítjuk el múltjától. A mai kutatók is, éppen a szemlélet fejlődésének köszönhetően, kiterjedtebb szemléletet képviselnek, korszerűbb technológiák és műszerek állnak a műemlékvédelem rendelkezésére. Ezért ma a korábban már megkutatótt, de megmaradt eredeti, hiteles elemek és részek lényegesen többet mondhatnak és mondanak el a ma emberének, mint amit a korábbi évtizedekben meg lehetett állapítani. Ha ezek a részek a továbbépítés során megsemmisülnek, megakadályozzuk annak a történelemnek a pontos megismerését, amit most egy hipotetikus rekonstrukcióba vélünk belelátni.</p> <p>Ha kiszorulnak a kutatás eredményeinek tudományos értelmezésénél a kutatók, tudósok, vagy ha szubjektív indíttatású, tudományos közmegegyezés nélküli végkövetkeztetések alapján történik a hiteles történeti értékek értelmezése, a végeredmény elszakad a történelmi múlttól, legtöbbször az eredeti történeti értékek is megsemmisülhetnek. Ezért fontos a társadalom szemléletének, elvárásának, kultúra és történelemtudata iránti értékrendjének kialakítása, amelynek a valóság tisztelgésén és az értékek elfogadásán kell alapulnia.</p> <p>E jelenségek mellett a ma hivatalosan kulturális örökségvédelmi intézményrendszernek nevezett szervezet szétaprózottá vált, a reá háruló hatósági feladattal megterhelten - minden régióban az elviselhetetlen terhek miatt – a legtrikább esetben maradt lehetőség a műemlékvédelem alapfeladatának ellátására. A valamennyi régióban érvényesülő egységes szemlélet képviselőjére, a műemlékek gondozására, ellenőrzésére, felügyeletére, a tulajdonosok segítésére, a települések szemléletének alakítására, a tájékoztatásban rejlő lehetőségek kihasználására, a tulajdonosokkal való folyamatos konzultációra már végképp nem maradt szakember, idő, energia. Lehetetlenné vált, hogy a terület felelősei, azaz a (műemlék) felügyelők folyamatos kapcsolatot tartsanak a műemlékek tulajdonosaival, van, ahol – létszám és kapacitás hiányában, illetve a bürokratikus feladatok kötelező végrehajtása mellett – már a helyszínelés sem biztosítható minden esetben. Így az egymás kiegészítésére, az együtt gondolkodásra sem maradt lehetőség, azokat sem lehetett (vagy ritkán és körülményesen) bevonni az előkészítésbe, akiknek nélkülözhetetlen szakértelme nélkül megalapozott program, majd terv sem készíthető.</p> <p>A kulturális örökségvédelemmel foglalkozó szétaprózott szervezetek mai rendszerükben és mai feladataikkal nem alkalmasak a szükséges összetett cél szolgálataira. A fentiek szerinti jelentős mennyiségű többletmunka a kis számban még meglévő, magas szakmai felkészültségű szakembernek vonta el az energiáját, akiknek már nem marad lehetőségük fő feladatukkal foglalkozni, vagyis a műemlék-tulajdonos nem talál szakmai partnert elképzeléséhez. Ugyanakkor a kívülállók szemében a teljes hatósági-igazgatási munka vált azonossá a műemlékvédelemmel, ami már sokszor úgy jelentkezett, hogy a kulturális örökségvédelmi hatóság a fejlődés akadálya, mert bármilyen más jogszabályi akadály (tűzoltóság, ÁNTSZ, parkolási mérleg, hulladékkezelés, szomszéd, stb.) miatt ő nem adja ki az építési engedélyt. Sokszor az elutasítás alapja teljesen független a műemlékvédelem szempontjaitól, mégis ez az igaztalan kép erősödik.</p>
---	--

<p>A mai rendszerben a hatóságot képviselő szakemberek legtöbbször akkor találkoznak először a műemlék elképzelt megújulási programjával, amikor a tulajdonos, vagy befektető már jelentős összegek ráfordításával elkészítette saját elképzései szerint az engedélyezési tervet.</p> <p>Műemlékekhez értő szakember csak hosszú évek során alapozhatja meg tudását. A vonatkozó szakirányú felsőfokú végzettség oktatás keretében nem szerezhető meg, csak posztgraduális képzésként.</p>	<p>A mai rendszerben a hatóságot képviselő szakemberek legtöbbször akkor találkoznak először a műemlék elképzelt megújítási programjával, amikor a tulajdonos, vagy befektető már jelentős összegek ráfordításával elkészítette saját elképzései szerint az engedélyezési tervet, lehetősége sincs felhívni a figyelmet a helyszín adottságainak a megismerésére. A fejlesztő viszont ekkor szembesül először azzal, hogy programja az elképzelt formában nem egyeztethető össze az értékek megóvásával, ezért megvalósíthatatlan. A negatív állásfoglalás híre már úgy terjed tovább, hogy a település az örökségvédelmi hatóság miatt veszti el az újabb munkahelyek lehetőségét, és máris kész az ítélet: a kulturális örökségvédelem vállalkozás ellenes! A nyomasztó teher kompromisszumos megoldásba kényszeríti a kulturális örökségvédelmet, ami sem a befektetőnek, sem a műemléknek, nem igazán jó, és ez által a társadalom számára sem kedvező megoldás.</p> <p>A magyar műemlékvédelem felfogása, a világban általánosan kibontakozó szemléletváltáshoz igazodva, a kulturális örökségvédelem irányába mozdult el, azaz a szemléletváltás Magyarországon is szükségszerűen megtörtént. Emellett azonban az egész világon elismert magyar műemlékvédelem műemlék-helyreállítási módszertanához szükséges szakember- és intézményi feltételek úgy alakultak, hogy a verseny szférába utalták át azokat a területeket is, amelyek sokszor anyagi oldalról nem, hanem csak szakmai alapokon ítélték meg, illetve amelyek oly mértékben a közösségi érdeket képviselik, hogy az ehhez szükséges szakmai függetlenségük csak állami szervezetben volna biztosítható.</p> <p>Személyi feltételek változásai</p> <p>A kulturális örökségvédelem és ezen belül a műemlékvédelem különleges szakma, sok tudományt egyesítő szakterület. Építészek, művészettörténészek, régészek, restaurátorok, kert- és tájtervezők mellett számos további specialista veszi ki részét a feladtból, akik mellett szakosodott geológusok, geodéták, vegyészek, statikusok, gépészek, településtörténészek, stb. mind fontos szakterületeket képviselnek. A hely, az adott műemlék jellegétől függően egyes helyszíneken nélkülözhetetlen lehet pl. sírkő szakértő, orgona restaurátor, kerámia szakértő, a népi építészet technikáit ismerő, vagy a néprajzi ismeretekben jártas szakember és még sok más hozzáértő szakértelme. Műemlékekhez értő szakember csak hosszú évek során alapozhatja meg tudását. A vonatkozó szakirányú felsőfokú végzettség oktatás keretében nem szerezhető meg, csak posztgraduális képzésként. Ennek elvégzése önmagában azonban még nem elegendő munkájának ellátásához. Ha lehetősége nyílik rá, megfelelő környezetben még hosszú évekig kell szemléletet és gyakorlatot elsajátítania idősebb szakemberektől. Ennek a munkavégzés keretében megvalósuló képzésnek a XIX. század végétől meg is voltak a hagyományai. Többek között Schulek Frigyes, Lux Kálmán, Gerevich Tibor környezetében sajátították el az ismereteket azok a szakemberek, akik a későbbi korok meghatározó szaktekintélyeivé váltak. Később Gerő László, Entz Géza, Dercsényi Dezső és az Erdei Ferenc - Mendele Ferenc - Koppány Tibor- Sedlmayer János féle környezet adott lehetőséget fiataloknak arra, hogy pár évtized múlva műemlékes szakembereknek tekintsék őket. Mára ez a folytonosság megszakadt. A még hozzáértőknek annak ellenére sem nagyon jut munka, hogy lenne elvégzendő feladat. Sokakat más területre irányítanak. Az örökségvédelmi igazgatási másodfok szívott fel például több, megfelelő jártassággal rendelkező szakembert. Az igazgatási-felügyeleti munkát végzők közül legelőször a messziről bejáró, ugyanakkor a feladatot sok évtizede jól ellátó, nagy tapasztalatú és tudású kollégától búcsúznak el. Területek maradnak gazdátlanok. Helyettük helyben vesznek fel különféle végzettségű ügyintézőket, akiknek azonban sajnálatos módon esélyük sincs arra, hogy a szakmailag elfogadott és a nemzetközi műemlékvédelem területén egyre inkább megkövetelt szaktudásra egyfajta mester-tanítvány kapcsolat révén, vagy a több szakembert egybefogó szakmai műhely légkörében szert tegyenek.</p>
--	--

<p>A szervezeti előzményeket nem ismerők a kulturális örökségvédelemre már csak mint engedélyező hatóságra tekintenek és ügyei a mechanikus földhivatali eljárással, a népegészségügyi és az anyakönyvi kérdésekkel megegyezők.</p> <p>A hozzá nem értő és szakmai segítséggel sem rendelkező tulajdonostól várja el azt a szakmai előkészítő munkát és szakmai tudatosságot, amit igazán az állam által biztosított felügyelettel és a megfelelő szakmai felkészültséggel rendelkező partnerektől várhatja el.</p> <p>Minden műemléket más környezetben, más adottsággal, más helyzetben, más tulajdonviszonyok között kell állapotól függően és a lehetőségekre tekintettel megítélni.</p>	<p>Egységes szemlélet-regionalizmus</p> <p>A régiókra szétaprózott rendszer közigazgatási szempontból logikus szervezési forma lehet, de a kulturális örökség védelme területén közvetlenül és azonnal (tehát pl. nem belföldi jogsegély keretében) reagálni tudó tudományos háttérintézet, alkalmas felkészültséggel rendelkező képviselők, adatbázis, felkészült szakmai vezetés nélkül nem tud feladatának megfelelő színvonalon megfelelni. Ennek az eredménye, hogy a szervezeti előzményeket nem ismerők a kulturális örökségvédelemre már csak mint engedélyező hatóságra tekintenek és ügyei a mechanikus földhivatali eljárással, a népegészségügyi és az anyakönyvi kérdésekkel megegyezők.</p> <p>A szakterületről nagyrészt kiszorultak a szakemberek és egyre nagyobb számban adminisztrátorok veszik át szerepkörüket. Vezetői és vezetési szinten más szakismeretet és más értékítéletet kívánó, más szakterület irányítása alá került a kulturális örökségvédelem.</p> <p>A hatósági munkával szembeni elvárt gyorsítási követelménnyel csak egyetérteni lehet, de ennek megteremtéséhez komoly szakmai feltételeknek kell teljesülniük. Mivel az adminisztratív hatósági feladatokat tévesen azonosították a műemlékvédelmi és a régészeti feladatokkal, a „gyorsítás” még inkább háttérbe szorítja a szakmai munkát. Az új felállás bevezetéséhez szükséges felgyorsult jogszabályalkotás ezt a bürokratizálódási folyamatot erősíti. Az ehhez rendelt rendeletek összehangolására sincs lehetőség, a gyakorlattól pedig nincs lehetőség visszajelzésre. Például a jogszabályok a tulajdonos kötelelességeként határozzák meg azt a szakmai előkészítést, ami kiszorult a hivatalos szakmai fórumok szárnyai alól. A hozzá nem értő és szakmai segítséggel sem rendelkező tulajdonostól várja el a jogalkotó azt a szakmai előkészítő munkát és szakmai tudatosságot, amit igazán az állam által biztosított felügyelettel és a megfelelő szakmai felkészültséggel rendelkező partnerektől várhatja el. Végeredményben a tulajdonos magára maradt problémájával, a programok megvalósításában résztvevők felelőssége megnőtt, akik vagy meg tudnak felelni a követelményeknek, vagy nem. A műemlék felügyelői kar az összefogás és a vezető felügyelői rendszer hiányának a következtében megyénként a korábban is már kritizálnál is egyre inkább eltérő szemlélettel működik.</p> <p>A túlszabályozott kulturális örökségvédelem</p> <p>A társadalom működését, ezen belül a kulturális örökségvédelem feladatait és lehetőségeit is jogilag szabályozzák. Pusztán a jogalkotás és a jog alkalmazása azonban nem hozza létre a társadalom céljának is megfelelő kulturális örökségvédelmet. A kulturális örökségvédelem több mint a védelem alá vett műemlékeinkkel kapcsolatos hatósági feladatok összessége, az örökségvédelem nem csupán közigazgatási tevékenység. A politika jogalkotói segítségével természetesen mindent szeretne szabályoztatni, de van, amit nem lehet. A kulturális örökségvédelem eredményessége függ a jogrendtől, de törvénnyel, rendelettel kategóriákat-kereteket és korlátokat lehet meghatározni, eljárásokat, ügyrendet lehet szabályozni. Mindez szükséges, de nem elégséges feltétele az örökségvédelemnek. Minden műemléket más környezetben, más adottsággal, más helyzetben, más tulajdonviszonyok között kell állapotól függően és a lehetőségekre tekintettel megítélni.</p> <p>Ma a legtöbben úgy vélik, hogy csak az az érték, amit a merev jogszabályok védenek azáltal, hogy a helyszínt műemlékké nyilvánították. Ami nem műemlék, az bizonyosan nem érték, azzal mindent el lehet követni – vélik. Ami műemlék – gondolják – ott semmihez sem szabad nyúlni, annak ellenére, hogy a védelem célja a valódi érték a</p>
---	--

<p>Ha értékvédelemről beszélünk, minden átformalódó épületünk esetében ugyanaz az értékítélő készség és ugyanaz a felelősségtudat szükséges, mint egy műemléknél, függetlenül a jogi szabályozástól.</p> <p>A túlszabályozott, vagy összehangolatlanul kapcsolódó szakhatóságok követelményei közül több a műemléki értékre kifejezetten káros lehet.</p> <p>A gyors jogszabályváltozást a közalkalmazottak sem mindig tudják követni, nem hogy a tervező, vagy a tulajdonos.</p> <p>A területi védelemmel kapcsolatos lehetőségek tisztázatlanok. Szakhatóságként sem tud jelen lenni a műemlékvédelem ott, ahol a beavatkozások hatással vannak a kulturális örökség által képviselt értékre. A védett helyszíneken, műemléki környezetben az egyedileg nem védett értékek esetében a bontásokra nincs ráhatással az örökségvédelmi hatóság.</p> <p>A legalaposabb előkészítés ellenére is előfordulhatnak kivetelezés közben megjelenő váratlan, de</p>	<p>maga eredetiségében és környezetében való megérthető megőrzése. Ha értékvédelemről beszélünk, minden átformalódó történeti épület esetében ugyanaz az értékítélő készség és ugyanaz a felelősségtudat szükséges, mint egy műemléknél, függetlenül a jogi szabályozástól. Az értékek megismerése nélkül nem lehet felelős döntést hozni, nem lehet meghatározni, hogy egy védett helyszín mely részei, szakaszai jelentenek valós értéket.</p> <p>Fontos megjegyezni, hogy különféle kapcsolódó szakterületeken a kulturális örökségvédelem szempontjait figyelembe nem vevő, azt sok helyen „felülíró” szabályozás létezik, illetve jön létre. Nyilván az élet biztonsága és a balesetmentesség elsőbbséget élvez, de példák bizonyítják, hogy kellő körültekintéssel az olyan szakterületek követelményei is összeegyeztethetők a műemlékvédelmi szempontokkal, mint pl. a közművek, a kémények, stb. vonatkozó szabályozásai. A túlszabályozott, vagy összehangolatlanul kapcsolódó szakhatóságok követelményei közül több a műemléki értékre kifejezetten káros lehet. Egyeztetések során a legtöbb követelmény nem az előírás betűje szerint, de a tartalmát illetően teljesíthető, mégpedig oly módon, hogy a műemléki érték sem károsodik. A kapcsolódó szakterületek között hiányzik a megfelelő partneri kapcsolat, amelynek keretében a kölcsönösen fontos kérdések egyeztetése megtörténhet.</p> <p>A gyors jogszabályváltozást a közalkalmazottak sem tudják mindig követni, nem hogy a tervező, vagy a tulajdonos. A megjelenő törvényeket, rendeleteket a jogszabályalkotó, a hatóság és talán a tervezők ismerik, a tulajdonosoktól ez napjainkban el sem várható! A helyzetre jellemző az is, hogy a szabályozások pontatlanságai miatt sokszor ugyanazt a rendeletet különböző régiókban eltérően értelmezik.</p> <p>A jelenlegi jogszabályok összehangolása szükséges. A területi védelemmel kapcsolatos lehetőségek tisztázatlanok. Szakhatóságként sem tud jelen lenni a műemlékvédelem ott, ahol a beavatkozások hatással vannak a kulturális örökség által képviselt értékre. A védett helyszíneken, műemléki környezetben az egyedileg nem védett értékek esetében a bontásokra nincs ráhatással az örökségvédelmi hatóság. A település karakter formálásában minden meglévő épület, építmény hordozhat értéket, vagy hozzájárulhat ahhoz az együttes értékhez, ami megalapozta a területi védelem elrendelését. Ezért minden hatósági közreműködés nélküli bontás a területi egység, a műemléki környezet érdekeit sérti. A helyi értéként nyilvántartott épületek, építmények sorsa szintén a pillanatnyi helyi érdekeknek megfelelően alakulhat, a műemlékvédelmi hatóság a sorsukra nem tud hatással lenni. A magasabb rangúnak tartott polgárjogi szabályozások is felül tudják írni a kulturális örökség védelmének szempontjait. A másodfok eljárását követő bírósági úton történő folytatáskor a bíróság ritkán azonosul a műemléki értékvédelem kérdésével. Jogrendünkben a hátra sorolt kulturális örökségvédelemre is ható szabályozások révén a régvolt szabálytalan építkezések nagyobb védelemben részesülnek, mint a műemlékek és környezetük.</p> <p>A túlszabályozás, a hatósági munkából is lassan kiszoruló szakembereket felváltó utódok már csak a szabályozás követelményét tartják szem előtt, függetlenül a feladat nagyságától és a helyszíntől. Így fordulhat elő, és elvileg nem is lehet kifogásolni (?), ha egy műemlék épület tönkrement kapujának cseréjéhez faanyagvédelmi szakvéleményt írnak elő és egy teljes épületre vonatkozó építészettörténeti dokumentáció is előfeltétele az engedélynek. Ez nem mond ellent a jogszabályoknak, ha határidőre megszületett a határozat, az ügyintéző megfelelt az elvárásoknak – éppen csak felesleges, és az ügyfél látja kárát. Ha azonban egy hozzáértő ügyintéző egyeztetés, helyszíni szemle alapján a racionalitás keretei közé szorítja az eljárást, könnyen túllépheti a rá kiszabott határidőt, ami miatt elmarasztalásban részesülhet. A jogkövetés mindenki számára biztonságot jelent, de nem minden esetben a leghatékonyabb megoldás.</p>
---	--

<p>jelentős eredmények. Ezek megmentéséhez rugalmas hatóság-felügyelő - kivitelező-tervező - beruházó együttműködés szükséges.</p> <p>Országos értékleltár, topográfia nélkül nem lehet egyértelmű követelményeket meghatározni. Fel kell vállalni ennek elkészítését, ami jelentős költséggel jár.</p> <p>A jelenleg divatos épületenergetikai elemzés sem foglalkozik a már meglévő épület építőanyagának előállítási és az</p>	<p>A legalaposabb előkészítés ellenére is előfordulhatnak kivitelezés közben megjelenő váratlan, de jelentős eredmények. Ezek megmentéséhez rugalmas hatóság-felügyelő - kivitelező-tervező - beruházó együttműködés szükséges, ami a természetéből fakadó jelenlegi rugalmatlan jogrend szerint alig lehetséges.</p> <p>Értékvédelem-műemlékvédelem és inventarizáció</p> <p>A kulturális örökségvédelem legnagyobb kérdése, hogy mit, hogyan tehet és tegeyen érhetővé, közkinccsé. Kétségtelen, hogy országos értékleltár, topográfia nélkül nem lehet egyértelmű követelményeket meghatározni. Fel kell vállalni ennek elkészítését, ami jelentős költséggel jár. Ki kell használni azt az időszakot, amikor a feladatokhoz képest nagy számú építész kerül ki minden évben az egyetemekről, akiknek a munkaellátottsága nem megoldott. Az inventarizáció, valamint az egyedi értékleltárok elkészítése ugyanakkor egyfajta szakmai továbbképzésként a műemléki-épített örökségi értékek iránt érzékenyvé teszi a résztvevőket. Az értékleltárral lehet meghatározni a beavatkozások követelményét, a fenntartással, a megőréssel kapcsolatos kötelezettségeket. Az értékleltár elkészítése nem zárja ki új értékek megjelenését, előkerülését, de pontos alapot adhat az ingatlanfejlesztőknek az elvárásokkal szemben. Ezáltal csak a legkritikább esetben kell az utólagos ideiglenes védelem eszközeihez folyamodnia a hatóságnak, ami nem várt esetekben továbbra is nélkülözhetetlen lehetőség.</p> <p>Rendkívül hiányos a régészeti lelőhelyek nyilvántartása, aminek következtében a befektetések kiszámíthatatlannak válnak, ami az új beruházásokkal kapcsolatos feszültségek legfőbb forrása.</p> <p>Új követelmények</p> <p>A legtöbb esetben a kulturális örökségvédelem nem kezelhető önállóan, azt komplex programokba lehet, és sokszor kellene illeszteni! Sok más területtel jellemző kapcsolatot és egységes rendszert alkot. Amennyiben ennek csak egy elemét érintő beavatkozás történik, a kulturális örökség integritását is érintő átalakulás következik be. Hasonló beavatkozásokhoz örökségvédelmi vizsgálat szükséges. Ennek hiányában a következmények kiszámíthatatlanok, az utólagos észrevételek utólag már nem illeszthetők a rendszerhez.</p> <p>A propaganda, a reklám, az ipar erőszakos termékterjesztése képes felülmúlni a szakértelmet, sok új anyag esetében a műemlékvédelemre károsan hatott vissza a lobbis és a reklám ereje. Magyarországra nem a helyben fejlesztett építőanyagok és technológiák vonultak be, hanem azok, amelyek vagy nyugaton, az ottani körülmények között váltak népszerűvé, vagy azok, amelyek ott bármi oknál fogva népszerűségüket veszítették. Utóbbi esetben ez lényegesen olcsóbb árat is jelent, ugyanakkor erőszakosan kiszorítja a helyben meglévő hagyományos, vagy újra felhasználható, vagy megújítható szerkezeteket, anyagokat. Az ehhez társuló lobbis és reklám tevékenység ezt a folyamatot erősíti. Az átgondolatlan támogatási rendszer esetén az is előfordulhat, hogy az egyszerűen megtartható értékes régi eltávolítását és az alkalmatlan új beépítésére szolgáló ösztönző rendszerek hatnak, ami különös módon hat a műemlék érdeke ellen.</p> <p>Látjuk építkezéseink minden területén a műanyagablakok átgondolatlan elterjesztésének következményeit. A régi, jobb adottságokkal rendelkező, hosszú távon még az épületenergetikát is jobban szolgáló meglévő és felújítható ablakok erőszakos elbontásának súlyos, vissza nem fordítható sajnálatos eredményei vannak. Ez a szemlélet nem csak műemlékvédelmi szempontból káros, hanem energia felhasználás tekintetében már nem csak helyi, hanem országos szinten is kedvezőtlenül hat. Vagyis az értékszemlélet nem csak a műemlékvédelem területén jelent eredményt, hanem az építés minden területén - a településfejlesztéstől az új építéséig megfigyelhető.</p> <p>A jelenleg divatos épületenergetikai elemzés sem foglalkozik a már meglévő épület építőanyagának előállítási és az épületbontás energia vonzatával.</p>
--	---

<p>épületbontás energia vonzatával.</p> <p>A fejlődés, fejlesztés téves, rövidlátó értelmezése, ami sok esetben az új és a régi közötti eldöntendő kérdéssé egyszerűsödik.</p> <p>A védelem nem jelent fejlesztési korlátozást, csak a befektetőtől fejlesztésszemléleti változást kíván a környezethez való alkalmazkodás és az örökségi-értéktisztelet területén.</p> <p>Ma Magyarországon az épületállomány számához képest harmad annyi védett épületünk van, mint amennyi hasonló, vagy szerényebb adottságú országokban található. Így fordulhat elő, hogy ma világjelentőségű egyedi értékek is csak részben vannak védelem alatt (mint pl. a budapesti historikus-szecessziós városrag). A proaktív műemlékvédelem érdekében a hatósági munka mellett meg kell újítani a felügyeletet, s szolgáltató, tudományos szakmai szervezetet kell felépíteni. Ez a felügyelettel szoros összhangban működő szervezet, amely a szervezeten kívüli szakértők, szakemberek tudományos, technikai, labor háttérét is szolgáltatják. A feladatot csak országos szinten, összehangoltan lehet végezni. Már településfejlesztési szinten nagyobb szerepet</p>	<p>Ehhez társul a fejlődés, fejlesztés téves, rövidlátó értelmezése, ami sok esetben az új és a régi közötti eldöntendő kérdéssé egyszerűsödik. Az adott helyszínen, az adott helyen, az adott funkciónak kell megfelelni és ezen túl mutatkozik meg a hosszú távon megőrzendő érték fogalma. A régi, értéket képviselő (sőt történeti szerkezeteknél, anyagoknál, vasalatoknál....stb. jelentős értéket....) de bontott anyagnak nyilvánított anyagok újrafelhasználása hivatkozási alap a kivitelezői felelősségvállalás, garancia elhárítására. Egységes történeti beépítések helyszínén (pl. egy barokk város, egy munkástelep,...stb) ma nem szerveznek olyan bontott anyagtároló helyet, ahol a helyre jellemző, elbontásra kerülő, de más épületnél felhasználható értékes szerkezeteket összegyűjtenék. Hasonló tárolók járási, megyei rendszerrel is kialakíthatók lennének. Ezeken a telepeken nem csak régi anyagok forgalmazása történne, hanem a régi szerkezetek is megismerhetőkké válnak, helyben lehet tanulmányozni kialakításukat, ha azok újragyártása szükséges. Jelenleg vagy nagyobb költségen új anyagokból újragyártják az ugyanolyan megjelenésű szerkezeteket, vagy pontosan a többletköltségekre hivatkozva oda nem illő típus szerkezetekkel váltják ki az odailő megoldást.</p> <p>Szervezeti rendszer feladatai a pro aktív műemlékvédelemért</p> <p>A kulturális örökségvédelem nemzeti érdek, eredményessége érdekében nemzeti szinten kell koordinálni. Központosított, egységes szellemiségű szakmai irányítás, szakmafelügyelet szükséges. A társadalom érzékenységén, elvárásán múlik, mit lehet megtenni és mit kell megtenni egy történeti értékkel. A magyar történelem sajátossága, hogy közössége a történelem során évszázadok óta rendszeresen elvesztette azt a réteget, amely kulturális szempontból meghatározó, érték képviselő lehet. A váltások után mindig új értékrend jelent meg, ami a korábbi értékrendet írta felül. Ez nem zárta ki, hogy évtizedekkel később vissza ne térjenek a már lényegesen hiányosabb állapotban, vagy már csak szellemében élő alapvető értékekhez. A kulturális örökség fogalmának megjelenése és a kulturális örökségvédelem szemlélete nem tesz lehetővé bármi nemű megkülönböztetést. Emellett mégis társadalmi preferenciákat kell felállítani.</p> <p>A védelem nem jelent fejlesztési korlátozást, csak a befektetőtől fejlesztésszemléleti változást kíván a környezethez való alkalmazkodás és az örökségi-értéktisztelet területén. Ennek ismeretében nem tekinthetjük meglepetésként azt az általános adatot, miszerint ma Magyarországon az épületállomány számához képest harmad annyi védett épületünk van, mint amennyi hasonló, vagy szerényebb adottságú országokban található. Így fordulhat elő, hogy ma világjelentőségű egyedi értékek is csak részben vannak védelem alatt (mint pl. a budapesti historikus-szecessziós városrag).</p> <p>A pro aktív műemlékvédelem érdekében a hatósági munka mellett meg kell újítani a felügyeletet, s szolgáltató, tudományos szakmai szervezetet kell felépíteni. Ez a felügyelettel szoros összhangban működő szervezet, amely a szervezeten kívüli szakértők, szakemberek tudományos, technikai, labor háttérét is szolgáltatják. A feladatot csak országos szinten, összehangoltan lehet végezni. Megyei, járási szintre nem lehet úgy lebontani a szakma-felügyeletet, ami munkamódszer és követelmény meghatározásnál lényegesen többet jelent.</p> <p>Már településfejlesztési szinten nagyobb szerepet kell, hogy kapjon a kulturális örökségvédelem. A szabályozási tervek, a településfejlesztési programok összeállításakor meghatározó a kulturális örökségvédelmi tisztelete. E nélkül semmilyen fejlesztési program nem tudja kihasználni és maga javára fordítani a helyben rejlő értékeket, lehetőségeket. E nélkül a településkarakter sem őrizhető meg. A szabályozási tervek elfogadásakor a jelenlegi szabályozás szerint nem kötelező a kulturális örökségvédelmi hatóság – szakhatóság véleményének érvényre juttatása. Meghatározóbb jogkörrel rendelkező hatóság és alkalmas felügyelet szükséges ennek a</p>
--	---

<p>kell, hogy kapjon a kulturális örökségvédelem. A műemlékvédelem szolgálat, szolgáltatás, örökséggazdálkodás is.</p> <p>A felügyelettel együttműködő örökségvédelmi tanácsadói szolgálat szükséges a helyiek, az önkormányzatok segítésére. Az államigazgatás szintjén minden fejlesztési program, fejlesztés mellett örökségvédelmi koordinátor jelenléte szükséges.</p> <p>Az így működő intézet tudományos műhely a tervszerű programok szervezésére, a szakmai háttér biztosítására. Ide kötődik a megfelelően felszerelt, korszerű anyagvizsgáló laboratórium is, mint háttérintézményi kutatóhely, amely összefogja, és ez által koordinálni képes a vállalkozó szakértőket. Az intézet nem csak tudományos intézet, hanem kutatóhely is.</p> <p>Összehangolt, egységes szemléletű felügyeleti munka nélkül nincs országos rálátás az ország műemléki értékeinek összességére.</p>	<p>kiemelkedő fontosságú feladatnak az ellátásához.</p> <p>A műemlékvédelem szolgálat, szolgáltatás, örökséggazdálkodás is. Csak rugalmas szakmai szervezetek, felelős önkormányzat és tulajdonos, valamint elkötelezett civil szervezetek együttműködésével lehet eredményes a kulturális örökségvédelemért.</p> <p>A gyűjtemények, tervtárak a kulturális örökségvédelem minden szakterületéhez hozzátartoznak, annak háttér bázisát alkotják. Ez egy és oszthatatlan, ezért minden kapcsolódó szervezetnek is vele egy rendszer szerint kell működni. A szervezet feladata a nyilvántartás kezelése, naprakész állapotban való fenntartása.</p> <p>Itt kell megszervezni az egységes szemléletű örökségvédelmi tanácsadói hálózatot: a kulturális örökség, a helyi örökség és a településkép védelme és a fejlesztések összehangolása céljából. A felügyelettel együttműködő örökségvédelmi tanácsadói szolgálat szükséges a helyiek, az önkormányzatok segítésére. Az államigazgatás szintjén minden fejlesztési program, fejlesztés mellett örökségvédelmi koordinátor jelenléte szükséges. Egységes szemléletű, továbbképzésük, szakmai fejlődésük érdekében az intézmény feladata belföldön a szakmai és társadalmi kapcsolatok, külföldön a nemzetközi kapcsolatok ápolása, építése.</p> <p>A civil szervezetek megerősítése, a támogatási rendszer felépítése, továbbfejlesztése az intézet feladata. Az oktatás, a nevelés, a szakterület PR tevékenysége a kommunikáció TV, rádió, sajtó. Minden lehetséges propagandaanyag és program szervezése, segítése alapfeladatnak tekinthető. Az így működő intézet tudományos műhely a tervszerű programok szervezésére, a szakmai háttér biztosítására. Ide kötődik a megfelelően felszerelt, korszerű anyagvizsgáló laboratórium is, mint háttérintézményi kutatóhely, amely összefogja, és ezáltal koordinálni képes a vállalkozó szakértőket. Biztosítja egységes szemléletűket, a legkorszerűbb technikák, technológiák, kutatási módszerek elterjesztését. Ennek a háttérnek lehet a feladata a helyi anyagok, szervezetek kutatása, alkalmazástechnikájuk kidolgozása, a hagyományos módszerek meghatározása.</p> <p>Az intézet nem csak tudományos intézet, hanem kutatóhely is kell, hogy legyen, hogy feladatának megfelelően szakmai bázist biztosítson a kulturális örökségvédelmi intézetnek. A tudományos központ kiemelt feladata a műemlékvédelemmel és a kulturális örökségvédelemmel kapcsolatos elméleti kérdések feltárása és a gyakorlatba való bevezetéséhez szükséges metodika, kialakítása. A veszélyeztetett műemlékek feltárása, az ezzel kapcsolatos feladatok meghatározása a szervezet feladata.</p> <p>A műemlék-felügyelet jelentősége</p> <p>Műemlékeink, kulturális örökségeink a magyar örökség legfontosabb része, Hungarikum, meg nem újuló erőforrás! Fenntarthatóságát, védelmét biztosítani kell, ezt segíti a kapcsolattartásra épülő monitoring megszervezése. A műemlék állapotának rendszeres felügyelete szükséges a használattal kapcsolatos állapotváltozások megismerése és kezelésének segítésére érdekében. Összehangolt, egységes szemléletű felügyeleti munka nélkül nincs országos rálátás az ország műemléki értékeinek összességére.</p> <p>A felügyeleti munka során nélkülözhetetlen az építész szemlélet. Ezen belül emelt szintű szerkezetismeret, történelmi, építészettörténeti és művészettörténeti szakismeret szükséges, ami megfelelő formaismerettel és elvi, módszertani, technológiai műemlékvédelmi jártassággal párosul. A környezetalakítás, a településfejlesztés következményei révén urbanisztikai, területfejlesztési ismereteket kíván, ami szintén szoros összefüggésben van a speciális építészeti ismeretekkel. A szaktudáson kívül a műemlék-felügyelőnek rendelkezni kell jó kommunikációs képességgel, meggyőzőerővel, kötelességtudattal, stressz tűréssel, határozottnak és szaktudáson alapuló döntésképesnek kell lennie. Munkáját hazaszeretetből fakadó elhivatottsággal tudja csak ellátni. Napjaink leterheltségüket tekintve elkötelezettség mellett korlátlan</p>
--	---

<p>Nem szabad egy épülethez úgy hozzányúlni, hogy annak ne legyen ismert az állapota, műszaki állaga, építészet-, művészettörténeti jelentősége, települési, sokszor szociológiai összefüggése. A szükséges feladatok elvégzését a felügyelő kezdeményezheti a tulajdonosnál, amennyiben lehetőség nyílik a partneri kapcsolat kiépítésére.</p> <p>A műemlék-felügyelő az állam képviselőjében a társadalom érdekeit, értékeit védi, úgy, hogy kapcsolatteremtő készségével társa a tulajdonosnak az érték védelmében, megújításában.</p> <p>A tiszta öncélú kutatás és a kutatás nélküli felújítás között hánykolódik az örökségvédelem. A megújulás körében és mértékében elv a legkritikább esetben érvényesülhet. A feladat lehatárolásához komoly kutatói gyakorlaton alapuló felkészültség, műemlék-felügyelői</p>	<p>munkabírással kell rendelkezniük.</p> <p>A régészet és a műemlékvédelem csak rugalmas felügyeleti, hatósági rendszerben képes megfelelni az elvárásoknak. A megismerés, a diagnosztika kiemelt jelentőséget kell, hogy kapjon álló épületeink megújulásakor. Nem szabad egy épülethez úgy hozzányúlni, hogy annak ne legyen ismert az állapota, műszaki állaga, építészet-, művészettörténeti jelentősége, települési, sokszor szociológiai összefüggése. A szükséges feladatok elvégzését a felügyelő kezdeményezheti a tulajdonosnál, amennyiben lehetőség nyílik a partneri kapcsolat kiépítésére.</p> <p>Eredményes műemlékvédelem mindenki számára elfogadott érték szemléletű alapelvek betartásával, az egyedi körülményekre és adottságokra figyelemmel valósítható meg, ahol minden érintett partner azonos szemléletet képvisel.</p> <p>A kulturális örökségvédelem egyik legfontosabb feladata a műemlék-felügyelet biztosítása. A kulturális örökségi értéket képviselő helyszíneket folyamatosan figyelemmel kell kísérni. Valamennyi érték csak környezeti összefüggéseivel együtt értelmezhető, ezért a kulturális örökségi érték megőrzését csak ezzel együtt lehet biztosítani. Megfelelő képzettségű szakemberek megfelelő rendszerességgel kell, hogy felkeressék a műemlékeket és a tulajdonosokat a helyszínen. Feladatuk szerint figyelemmel kell, hogy kísérjék a területen folyó munkákat, ahol azonnal segítségül lehetnek olyan esetekben, amikor a szükségből, vagy a tulajdonos elképzelésének megvalósítása folytán beavatkozásra van szükség. A műemlék-felügyelő az állam képviselőjében a társadalom érdekeit, értékeit védi, úgy, hogy kapcsolatteremtő készségével társa a tulajdonosnak az érték védelmében, megújításában. A fenntartás kérdéseiben, a tulajdonosváltáskor, vagy a környezetalakítástól kezdve a legkomolyabb megújulási programokig szakértő segítséget nyújthat. Fontos, hogy partnereként legyen jelen és olyan szakembereket tudjon bevonni a munkába, akik nincsenek és nem is lehetnek minden helyszínen jelen. (pl. művészettörténész, kályha-, falkép-, orgona-, népi építészet-, településtörténeti szakértő, farestaurátor, kőkonzervátor...stb.) A felügyelet mindkét oldal számára biztonságot jelent. Lehetőség arra, hogy egy elképzelt fejlesztési program a kezdetektől a gazdaságossági elemzéstől már olyan pályán haladjon, ahol a műemlékvédelem nem akadályozóként, hanem alkalmas társként tudja segíteni a teljes vállalkozást. A partnerkapcsolat lehetővé teszi, hogy a műemlékvédelem képviselője segítse a program megvalósulását. Ezzel elkerülhetők az utólagos akadályoztatásnak tűnő intézkedések, ami elsősorban amiatt alakult ki, mert csak már a folyamat későbbi fázisában, a hatósági eljárás során volt lehetőség az érdemi kapcsolat felvételére. Felkészült műemlék-felügyelet nélkül nem lehet a műemlékvédelemnek társadalmi elfogadottsága.</p> <p>Kutatás, műemlék-helyreállítás</p> <p>Jövője érdekében minden társadalom kötelessége, hogy kulturális értékeinek védelméről és megőrzéséről, értő kezeléséről gondoskodjon. Az épített örökség a legsérülékenyebb érték, különös figyelmet és szakértelmet kíván.</p> <p>Nehézséget jelent, hogy örökségünk összességének csak egy részét ismerjük, az ismert helyeken és esetekben lehet a megőréssel kapcsolatos konkrétumokat meghatározni. A még feltáratlan, még meg nem kutatott, vagy a még nem is ismert örökség védelmére csak módszertant, eljárásrendet lehet meghatározni, amihez a résztvevők felkészültsége, megfelelő szemlélete kell, hogy társuljon.</p> <p>A tiszta öncélú kutatás és a kutatás nélküli felújítás között hánykolódik az örökségvédelem. Nem szabályozott és nehezen értelmezhető a fokozatosság kérdése. A legtöbb esetben nem lehet és nem is szükséges a jelenleg megkövetelt teljes feltárás. A megújulás körében és mértékében elv a legkritikább esetben érvényesülhet. Költségvonzatára és az aktuális program kiterjesztésére tekintettel a kutatással kapcsolatban a szükséges és elégséges információ biztosítását szem előtt tartva kell a kutatás mértékét, kiterjedését meghatározni. Ennek megállapításához, a feladat lehatárolásához komoly kutatói gyakorlaton alapuló felkészültség, műemlék-felügyelői oldalról pedig józan ítélőképesség szükséges.</p>
---	---

<p>oldalról pedig józan ítélőképesség szükséges.</p> <p>A jelenlegi gyakorlattal ellentétben a kutatóknak a teljes kivitelezést is végig kellene követnie,</p> <p>A gyakorlatszer kialakítása lehetőséget teremt az egységes szemlélet és módszertan elterjesztésében. Itt is meg kell említeni a központi laboratórium fontosságát, ami anyagvizsgálatok, helyszíni műszeres vizsgálatok esetén fontos szakmai partnere a kisvállalkozóknak.</p> <p>Megszűnt a kivitelezésnél a tartalékkeret, ami hasznosan segítette a meglévő épületek megújulását.</p> <p>Általában nincs megfelelően előkészítve a beruházás. Az a fajta piaci szereplő is eltűnt a folyamatból, aki meg tudná követelni a műemlék helyreállítás esetében megkívánt szakszerű lebonyolítást, és a menet közben előálló</p>	<p>Az építészettörténeti dokumentáció helyszíni és levéltári kutatáson alapul. Az épülettel kapcsolatos művészettörténet kutatás más ritmust kíván, mint a hagyományos általános kutatások. A forrást jelentő levéltárak nem ahhoz a ritmushoz vannak szokva, mint amit a mai program-előkészítés megkövetel. Ha viszont a lehetséges forrásokat nem lehet megismerni, a kutatás nem tudja teljes mértékben szolgálni a programot. A helyszíni kutatás is korlátozott körülmények között folyhat. A dokumentációt általában az engedélyezési terv időszakában kell lezárni, hogy eredményei felhasználhatók legyenek. Azonban a rendszertől látszik, hogy ebben az időszakban nem lehet –, ha feszített időbeosztásnak kell megfelelni - lezárni a kutatást. Vagyis a jelenlegi gyakorlattal ellentétben a kutatóknak a teljes kivitelezést is végig kellene követnie, miközben folytatja a lényegesen nehezebb gyűjteményi forrásgyűjtést. A meglévő épület megismerését sem lehet lezárni, az új ismeretek pedig további lehetőségeket nyújtanak. A kivitelezés során előkerült részletek megfelelő együttműködés esetén még a kivitelezés során is akár a programra visszaható módon is gazdagíthatják az elképzeléseket.</p> <p>A művészettörténet tudománynak szoros kapcsolatban kell lennie a gyakorlattal az együttműködés érdekében közelítenie kell a restaurátori szakterülethez a meglévő állapot értékelésekor, az utólagos beavatkozások előzetes meghatározásakor. Ugyanez vonatkozik a tisztítás közbeni kapcsolatra, a csak ebben a stádiumban megfigyelhető jelenségek kiértékelésével, pontos értelmezésével lényegesen több történeti adat határozható meg. Ezek művészettörténeti jelentősége is meghatározó lehet. Nem megfelelő együttműködés esetén a felszín alatt megfigyelhető jelenségek, azonosított anyagok, technikák a helyreállítás áldozata is lehetnek, ha a művészettörténeti jelentőséget nem ismeri fel a restaurátor, a művészettörténész. A restaurátor tehát adatot is gyűjt, értéket ment akkor is, ha helyreállíthatatlan értékeket talál. Ezen területen is a dokumentálás kiemelt jelentőségének a tudatosítása és megvalósítása szükséges.</p> <p>A szakosodott egyszemélyes, vagy kiscsoportos restaurátor, épületkutató vállalkozásoknak korlátozott lehetőségük van a szakmai továbbfejlesztésre. A gyakorlatszer kialakítása lehetőséget teremt az egységes szemlélet és módszertan elterjesztésében. Itt is meg kell említeni a központi laboratórium fontosságát, ami anyagvizsgálatok, helyszíni műszeres vizsgálatok esetén fontos szakmai partnere a kisvállalkozóknak.</p> <p>A restauráláshoz kapcsolódó engedélyeztetési rendszer nem fér be a vállalt átfutási időrendbe. Ellentmondásos a restaurátori munkák vállalkozásba adása. A pályázat útján kiválasztott restaurátor előbb jut megbízáshoz, mint ahogy helyben alkalmazott eljárásának hatósági jóváhagyása megtörténik. A legolcsóbb restaurátor kiválasztása után engedélyeztetési saját módszerét, függetlenül az adott helyen kívánatos legalkalmasabb technikai megoldástól. Az engedélyeztetés során a legkritikább esetben van lehetőség a sok esetben a már kiválasztott restaurátorhoz kötődő technika, módszertan megváltoztatására.</p> <p>Megszűnt a kivitelezésnél a tartalékkeret, ami hasznosan segítette a meglévő épületek megújulását. Ezzel nincs lehetőség befogadni azokat az elkerülhetetlenül elvégzendő feladatokat, amelyeket a kivitelezés közben lehet csak megismerni. Ezek egy részét műszaki szükségesség indokolja, más része helyreállítási feladatokhoz kapcsolódik, ami ugyan történeti értéke miatt megnöveli az ingatlan értékét, de utólagos többletköltség lévén mégsem valósulhat meg. A jogosítványokat ki kellene terjeszteni a tényleges kivitelezést végzők körére is. A megvalósításban közreműködők – a pontosan nem meghatározott jogosítványok miatt – számukra teljesen idegen, elfeledett technológiák és munkák teljesítésére vállalkoznak. A versenytárgyaláson kiválasztottak technikai és szakmai felkészültségükhöz igazodik később a megvalósulás munkafolyamata.</p> <p>Általában nincs megfelelően előkészítve a beruházás. Az a fajta piaci szereplő is eltűnt a folyamatból, aki meg tudná követelni a műemlék helyreállítás esetében megkívánt szakszerű lebonyolítást, és a menet közben előálló helyzetet felelősséggel és szakmailag megalapozott módon értékelni lenne képes.</p>
---	---

<p>helyzetet felelősséggel és szakmailag megalapozott módon értékelni lenne képes.</p> <p>A település a kulturális értékek tárháza</p> <p>A települések térbeli felbomlásának korát éljük, ami a történeti települések arculatvesztésének veszélyét rejti magában</p> <p>Minden kor jellemző hozzájárulása része a történeti település mai képének. Ezért nem lehet az eltérő korok értékeit differenciálni, településkarakter szempontból ezek egyenlő rangon jelennek meg.</p> <p>A történeti településmag és az új városrészek nem szigetelhetők el egymástól. A települési táj, a település és a felértékelődő környezet kapcsolatának védelme új szemléletű településfejlesztést kíván. A kulturális örökség védelme a település kultúrájának, ezért az embernek és közösségének a védelmét is jelenti.</p> <p>Ha a szabályozási</p>	<p>A műemlékvédelem lényegéből adódó előkészítő feladatok lassítják a munkát, ezért az előkészítetlenség miatt kivitelezés közben kell szembesülni a feladattal. Nem a színvonal és az örökségvédelmi követelmény határozza meg az elvárásokat, hanem a határidő és a pénz.</p> <p>Kétségtelen, hogy az új épület építése jobban programozható, az előre nem látható feladatok nagyon kis valószínűséggel fordulnak elő megfelelően előkészített és megtervezett munkák esetén. Az új épület viszont nem rendelkezik azzal a múlttal, ami összehasonlíthatatlan többlet értéket képvisel. Terei sem idézhetők vissza kortárs épületben.</p> <p style="text-align: center;">Településkép, táj</p> <p>Az utóbbi évtizedekben megváltozott a műemlékvédelem és az urbanisztika szerepe is. A település a kulturális értékek tárháza funkciójával, szerkezetével, lakóközösségével, táji kapcsolatával, településképével. A hely szelleme a múlt értékeiben gyökerezik. Ugyanakkor a települések térbeli felbomlásának korát éljük, ami a történeti települések arculatvesztésének veszélyét rejti magában. Ezért a karaktervizsgálat – tipológia jelentősége megnőtt. A település történeti folytonosságában jelent értéket. Minden kor jellemző hozzájárulása része a történeti település mai képének. Ezért nem lehet az eltérő korok értékeit differenciálni, településkarakter szempontból ezek egyenlő rangon jelennek meg. A fejlődés, az átalakulás következtében a huszadik század második felének az épületei vannak a legnagyobb veszélynek kitéve. Abban a korban is jöttek létre értékes alkotások, amelyek védelme ugyanolyan körültekintést kíván, mint bármely más települési érték. A történeti település történeti funkciójának és az új funkcionális követelményeknek az összehangolása alapkövetelménnyé vált. A fejlesztéseknél a helyi népesség megtartása, közösségének fejlesztése településfejlesztési szinten is megoldandó feladat, helyi érdek. A közmű, közút, vasút fejlesztés, a település használata, a rehabilitáció, az életforma változások, a globalizációs, a társadalmi változások, a globális felmelegedés,... stb. mind hatással van az egyes emlékekre, de különösen a területileg is védett helyszínekre. Ezek a fejlesztések megváltoztatták a városok, elővárosok történeti kapcsolatát. A történeti településmag és az új városrészek nem szigetelhetők el egymástól. A települési táj, a település és a felértékelődő környezet kapcsolatának védelme új szemléletű településfejlesztést kíván. A kulturális örökség védelme a település kultúrájának, ezért az embernek és közösségének a védelmét is jelenti.</p> <p>Az elmúlt időszakban a településközpontok erőszakolt megújulásával a településkép megváltozott, nem fordítottak kellő figyelmet az új közintézmények, kereskedelmi létesítmények kialakítására, építészeti megformálására, települési környezethez való illesztésére. A közterület megújítás csak a helytől idegen burkolatépítést jelentett a félreértelmezett urbanizáció jegyében, mert ehhez volt pályázati lehetőség. Ugyanakkor az ezzel együtt járó, településkarakter megőrzését segítő lehetőségek elmaradtak. (kapcsolódó homlokzatok kutatása, helyreállítása, régészeti vizsgálatok, illő térbútorok, őshonos növényzettel, közművekkel kapcsolatos kérdések, településközpontok régészeti vizsgálata...stb.).</p> <p>Integrált településfejlesztés csak a település arculatának, a táji, természeti, kulturális, jellemző karakterének meghatározásával történhet. Jelenleg csak a meglévő védett, vagy védelemre érdemes értékek összegyűjtése, rögzítése a feladat, a fejlesztések és a táj, örökség, karakter kapcsolat megőrzésének lehetséges módja, a térszerkezet elemzése, annak újjáértelmezése nem gyakorlat. Ha a szabályozási tervek nem, vagy rosszul tárják fel a lehetőségeket, később nincs, vagy csak körülményes, időigényes utólagos korrekciós lehetőség adódik, mert az érvényben lévő településfejlesztés szabályozás alapján a fejlesztők természetesen a maximális lehetőségek kihasználásra törekednek.</p>
---	--

<p>tervek nem, vagy rosszul tárják fel a lehetőségeket, később nincs, vagy csak körülményes, időigényes utólagos korrekciós lehetőség adódik.</p> <p>Szabályozási tervek kidolgozásakor a mai gyakorlattól eltérően a helyi ismerettel rendelkező műemlékvédelmi felügyelet és kulturális örökségvédelmi hatóság véleményét településfejlesztési szinten programalkotó véleményként célszerű fogadni.</p> <p>A jelenleg érvényben lévő előírások szerint a történeti közparkok esetében - amelyek között történeti értéket képviselők is szép számban vannak-, építési engedélyezési eljárás sem szükséges.</p> <p>A szétdarabolt, utólagosan beépített nagyobb parkoknak esélyük sincs történelmi összefüggéseik helyreállításához. Tisztázatlan a természetvédelemmel, környezetvédelemmel, erdőszettel való kapcsolat is, sürgősen össze kell hangolni a jelenleg sokszor eltérő érdekeket. Tisztázatlan a temetők helyzete, a védelem módja megoldatlan. Tudatosítani kell a települések vezetőivel és meg kell értetni, hogy történeti kertjeink a városok és falvak zöldfelületi</p>	<p>Szabályozási tervek kidolgozásakor a mai gyakorlattól eltérően a helyi ismerettel rendelkező műemlékvédelmi felügyelet és kulturális örökségvédelmi hatóság véleményét településfejlesztési szinten programalkotó véleményként célszerű fogadni. Így kiterjedhet a figyelem az arculat meghatározó helyi értékvédelemre is.</p> <p>Történeti parkok</p> <p>Kiemelt feladat a történeti kertek védettségének biztosítása. A történeti kerteknek csak elenyésző része védett ön maga jogán. Kevesebb, mint 20 történeti értéket képviselő kertünk védett, történeti kertként. Amíg elmaradások vannak a védekek területén, a meglévő listák aktualizálása szükséges. A jelenleg érvényben lévő előírások szerint a történeti közparkok esetében - amelyek között történeti értéket képviselők is szép számban vannak-, építési engedélyezési eljárás sem szükséges. Ilyen körülmények között az örökségvédelmi szempontokat, kerttörténeti elveket nem lehet érvényesíteni. A kertrégészet egyre nagyobb súllyal jelenik meg a történeti kertek helyreállításának előkészítésekor, ezért viszont a kapcsolódó jogosítványok rendezése szükséges.</p> <p>Megoldatlan a történeti kertszerkezet védelme, ha a terület széttagolódott. A szétdarabolt, utólagosan beépített nagyobb parkoknak esélyük sincs történelmi összefüggéseik helyreállításához.</p> <p>A helyreállítások, felújítások olykor nem a tájépítészeti-örökségvédelmi szakmai elképzeléseket, hanem inkább valamelyik közéleti indíttatású elvárást tükröznek.</p> <p>Tisztázatlan a természetvédelemmel, környezetvédelemmel, erdőszettel való kapcsolat is, sürgősen össze kell hangolni a jelenleg sokszor eltérő érdekeket. A történeti kertek eloregedő növényállományának megóvása, újraterelítése az elkövetkezendő évek egyik legfontosabb gyakorlati feladata lesz. Tisztázatlan a temetők helyzete, a védelem módja megoldatlan. Ahol csak egyes sírok jelentenek értéket, nem biztosítható jogi védelmük.</p> <p>A tervtanácsokban, pályázati előkészítéseknél továbbra is érvényt kell szerezni a szükséges megfelelő szakemberek bevonásának, amikor történeti kerteket érintő beavatkozásról van szó.</p> <p>Tudatosítani kell a települések vezetőivel és meg kell értetni, hogy történeti kertjeink a városok és falvak zöldfelületi rendszerének, és a történeti településszövetnek fontos, és már meglévő alkotóelemei. Tekintettel arra, hogy interdiszciplináris tevékenységről van szó, csak úgy lehet fejlesztési, megújítási kérdésekben tovább lépni, ha a tájépítészek, műemlékesek közösen, akár egy szakmai munkacsoport felállítása révén, kidolgozzák a történeti kertek-kutatásának, tervezésének, helyreállításának sajátosságait figyelembe vevő legfontosabb elvi-, módszertani szempontokat.</p> <p>Kulturális turizmus</p> <p>A 20. század második felében bekövetkezett gazdasági - és technikai fejlődéssel együtt járó életszínvonal és szabadidő növekedés következménye, hogy a kulturális örökség - és hagyományok megismerésére irányuló utazások száma, vagyis a kulturális turizmus rohamos fejlődése következett be. A turizmus és ezen belül a kulturális turizmus amelltt, hogy jelentős iparággá, gazdasági tényezővé vált, komoly hatást gyakorolt az örökség állapotára éppúgy mint a helyi közösség életére. A globalizáció nemzetközi és az örökség helyi sajátosságai között kialakult feszültség kezelésének fontos eszköze lehet, az ICOMOS 1999-ben elfogadott Kulturális Kartája elveinek betartása, amely szerint a kulturális turizmus a kulturális kapcsolattartás egyik legfontosabb eszköze és az örökség helyi sajátossága az egyik legfontosabb vonzerő. Tehát az örökség a társadalom olyan közös tulajdona, amelynek értékelése, megőrzése, értő bemutatása, a szakmai normák betartása mellett mindnyájunk joga és felelőssége.</p> <p>A változó érdeklődés szerinti értékbemutató új szemléletet kíván mind a turizmus,</p>
--	--

<p>rendszerének, és a történeti településszövetnek fontos, és már meglévő alkotóelemei.</p> <p>A hagyomány, a szokások és az épített örökség együttes hiteles bemutatása nagyobb vonzerőt jelent, mint egyes emlékek megjelenítése.</p> <p>A mértéktartó és tudatosan felépített kulturális turizmussal elkerülhető az aránytalan fejlesztés, ami veszélyeztetheti a megőrzendő értéket.</p> <p>A helyi érték szakszerű bemutatásán túlléphet néhol a történelem hamisításig is elvezető „ attrakció” utáni vágy, ami az eredeti értékre jelent veszélyt.</p> <p>A megszünt egyedi fenntartási átalány – támogatási rendszer igazán ösztönző rendszer volt, jelképes összeggel látványos eredményt lehetett elérni.</p> <p>Az elhanyagolt népi építészeti műemlék rendkívüli veszélynek van kitéve, pusztulása felgyorsul.</p> <p>Az üres ingatlanok kezelésében, hasznosításában az állam szerepvállalása megkerülhetetlen. A népi építészeti máig értéket jelentő jellemző világa a településképben és az</p>	<p>mind pedig az érték-és örökségvédelmi szakemberektől. A hagyomány, a szokások és az épített örökség együttes hiteles bemutatása nagyobb vonzerőt jelent, mint egyes emlékek megjelenítése. Az összefüggésük feltáráásával bemutatott örökségi helyszínek és más örökségi elemek egymást erősítő rendszert alkothatnak. A helyhez kötődő szokások, kulturális hagyományok mellett napjaink értékei is többek előtt jeleníthetők meg.</p> <p>Turizmus nincs a megcélzott kör számára kialakított infrastruktúra nélkül. Az infrastrukturális fejlesztés és az épített örökség megőrzése egyaránt követelmény. A kapcsolódó szolgáltatások, a vendégek fogadása, kiszolgálása, utaztatása a helyi kultúra, népszokások és szellem megismertetésének, a hagyományörzésnek a szolgálatába állítható. A szolgáltatás fejlődése a foglalkoztatást segíti, a kultúra közösségformáló hatása is kedvezően befolyásolja a település életét, megtartó erejét. A különböző szakterületek képviselőinek a kölcsönös előnyök érdekében fel kell tárnia a helyi és régiós értékek sajátosságait. A látogató számára a megértést és a befogadást a bemutatás, az ismeretterjesztés és az ifjúság nevelésének hagyományos és az internet lehetőségeit felhasználó eszközeivel egyaránt segíteni kell!</p> <p>A mértéktartó és tudatosan felépített kulturális turizmussal elkerülhető az aránytalan fejlesztés, ami veszélyeztetheti a megőrzendő értéket. Felfokozott érdeklődés esetén – pl. világörökségi helyszíneken – a helyi érték szakszerű bemutatásán túlléphet néhol a történelem hamisításig is elvezető „ attrakció” utáni vágy, ami az eredeti értékre jelent veszélyt. Ugyanakkor a kiemelt, reklám ízű archaizáló programok a hétköznapi feladatokról, a „kis” emlékek felújítása, fenntartása elől fordíthatja el a tekintetet.</p> <p style="text-align: center;">Népi építészeti emlékek kérdése</p> <p>Tulajdonosi és közösségi közegben egyaránt legjobban ezen a szinten maradt el az értéktudat. Ezért a közösségnek, a szakmai intézményrendszernek e téren más jellegű a kötelessége és a felelőssége, más jellegű kapcsolatot kell tartania a tulajdonossal. A megszünt egyedi fenntartási átalány – támogatási rendszer igazán ösztönző rendszer volt, jelképes összeggel látványos eredményt lehetett elérni. A népi építészeti értékek tulajdonosai halmozottan hátrányos helyzetűek, sokszor elmaradott térségben laknak. A rájuk bízott értéket a szegénység szimbólumának tartják, amitől meg kell szabadulni. A paraszti világ megszűnésével ma már nincs meg az őt mögöttük éltető gazdasági háttér, környezet, ami az életformát, a környezeti kapcsolatot is meghatározta. A népi építészetben alkalmazott anyagokhoz, szerkezetekhez speciális ismeret szükséges, ahol az anyag, a szakismeret az életformából volt eredeztethető. A kipusztuló szakismeret hiánya a helyi mesterségek újra felfedezését és kitaníttatását, vagy a műemlékőr program szakemberkörének kiterjesztését kívánja. Az elhanyagolt népi építészeti műemlék rendkívüli veszélynek van kitéve, pusztulása felgyorsul.</p> <p>Ezeknél az emlékeknél még fokozottabb figyelmet kíván az állagvédelem, a karbantartás. Számos népi műemlék került törlésre az utóbbi időben. Az üres ingatlanok kezelésében, hasznosításában az állam szerepvállalása megkerülhetetlen. A népi építészeti máig értéket jelentő jellemző világa a településképben és az épület-környezet kapcsolatában is megjelenik. A helyi érték, a helyi hagyomány értő megismerése a településfejlesztés, a kortárs építészeti forrástárát kínálja. Az energiatudatos építészeti korában a népi építészetben számos olyan példa található, ami környezettudatosnak vélt világunkban megfontolandó tanulságul szolgálhat.</p> <p>Az új generáció már nem ismeri sem a szokásokat, sem a kapcsolódó gazdasági életet, sem az életformát. A hagyományos gazdálkodás és a biogazdálkodás korában jelképtértékű a népi építészeti hagyomány. A mezőgazdasághoz a hagyományos gazdálkodási formához kötődő épületek is lehetőséget hordoznak.</p> <p style="text-align: center;">Helyi gazdaságfejlesztési programokba bevonhatók a népi építészeti értékek.</p>
--	---

<p>épület-környezet kapcsolatában is megjelenik. A helyi érték, a helyi hagyomány értő megismerése a településfejlesztés, a kortárs építészet forrástárát kínálja. Helyi gazdaságfejlesztési programokba bevonhatók a népi építészeti értékek.</p> <p>Amikor a beruházási területen több lelőhely van, nincs összhangban a régészeti leleteknek, mint nemzeti kincsnek a felelősségteljes és fontosságának megfelelő kezelési kötelezettségével. Időszerű lenne tehát a Kötv. e rendelkezéseinek az újragondolása, az ügynek a nemzeti kincset megillető szabályozása</p>	<p style="text-align: center;">A régészeti örökség helyzete és jövője</p> <p>2014-ben jelent meg a Belügyminisztérium közleménye a nagyberuházás vagy kisajátítás esetén folytatott régészeti feltárás tervezési és egyéb szakmai szempontjairól. A gondosan kidolgozott szabályzat rendkívül alapos, a szakmai szervezetek és számos régész bevonásával készített dokumentum, ami az adott jogi kerethez illeszkedve határozza meg és részletezi a különböző régészeti feladatokat. Meg kell azonban állapítani, hogy a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 23/C-23/E. §-ában meghatározott, a régészeti feladatellátás idő- és költségkorlátaira vonatkozó rendelkezések, valamint a feladatellátásnak abban az esetben is egységesen való kezelése, amikor a beruházási területen több lelőhely van, nincs összhangban a régészeti leleteknek, mint nemzeti kincsnek a felelősségteljes és fontosságának megfelelő kezelési kötelezettségével. Időszerű lenne tehát a Kötv. e rendelkezéseinek az újragondolása, az ügynek a nemzeti kincset megillető szabályozása.</p> <p>Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság is üdvözölte a víz alatti kulturális örökségről szóló, Párizsban, 2001. év november hó 2. napján elfogadott UNESCO egyezmény ratifikálását. Nem szükséges hangsúlyozni ennek a jelentőségét, hiszen egyre újabb és újabb leletek, építmények válnak ismertté a véletlen vagy a szervezett kutatás során napvilágra. E kutatási ágak kiemelt jelentőséget ad az, hogy a víz alatt évezredekig megmaradnak a szerves anyagok, fa építmények és tárgyak, amire a szárazföldi régészeti kutatások során alig van példa.</p> <p>A 2012. évi XLVI. törvény 30. § (1) szerint a légi távérzékelés végrehajtásához, felvétel vagy adat közzétételéhez, illetve kereskedelmi célú felhasználásához engedély szükséges. A 399/2012. (XII. 20.) sz. Korm. rendelet a légi távérzékelés engedélyezésének és a távérzékelési adatok használatának rendjét szabályozza, és ennek során csaknem olyan bonyolult engedélyezést ír elő, mint amilyen az államszocializmus idején volt. Sajnos sem a törvény, sem a kormányrendelet nem tesz különbséget a légi távérzékelés vonatkozásában régészeti légifelvételzés speciális, de egyszerű feltételeit, és mindenre kiterjedő engedélyeztetési eljárást ír elő. A régészeti célú légifelvételek azonban nem mérőkamerával készített ortogonális felvételek, hanem kézi kamerával, perspektivikus torzulással rögzítettek. Nehezíti a munkát, hogy legalább két munkanappal a felszállás napja előtt írásban kell engedélyért fordulni. Megfontolandó lenne, hogy a távérzékelési engedélyt legalább éves időszakra, általános légirégészeti célokhoz és repülési paraméterekhez igazodóan lehessen kérvényezni. Megfontolandó lenne továbbá a sarokpontok koordinátáinak a megadási kötelezettségén, a publikáció korlátozásán is lazítani.</p> <p>A belügyminiszter 80/2012. (XII. 28.) BM rendeletének 23 § szerint a régészeti lelőhely vagy lelet megtalálóját elismerő oklevél és tárgyi ajándék, vagy a lelőhely, lelet tudományos jelentőségével arányos pénzjutalom illeti meg. A nemesfém-ből készült vagy drágakövet tartalmazó lelet után kifizetendő pénzjutalom mértékét a lelet nemesfém-, illetve drágakőtartalma napi piaci értékének figyelembevételével kell megállapítani. Sem a tudományos jelentőségével arányos kifejezés, sem a nemesfém-, illetve drágakőtartalom napi piaci értékének figyelembevétele nem alkalmas a jutalom meghatározására. Az első esetben egy minimális összeget, a másodikban pedig egy százaléktérteket kellene megadni.</p> <p>Kulturális örökségünk egységes egész, ingatlan örökségének jelentős, különleges része a régészeti örökség. Alapvetően két dologban különbözik a műemlékvédelem egyéb, talán nagyobb közfigyelemnek örvendő fajtáitól, hiszen az esetek legnagyobb részében romemlékek, illetve hogy igen gyakran földből épültek. Ráadásul sokat nem is ismerünk, hiszen nagy számban még a föld alatt rejtőznek. Ennek fényében a BM februárban kiadott közleménye a műemlékek méltó használatának és fenntartásának irányelveiről és szakmai szempontjairól kívánivalókat hagy maga után, mivel nem tért ki a romműemlékek speciális helyzetére, amelyek fedetlenségük miatt a többinél sokkal</p>
--	--

<p>Az ICOMOS MNB örömmel üdvözli azt, hogy az ingatlan örökség felügyelete egyetlen minisztériumhoz, a Miniszterelnökséghez került</p> <p>A problematikus pontok szorosan kapcsolódnak a régészet ügyéhez, ezért erősen befolyásolják jövőjét. Ahhoz, hogy mind a régészeti lelőhelyek kutatása, mind a régészeti műemlékek és műemlékhelyek megőrzése és kezelése javuljon, számos intézkedésre, a jogszabályok részleges átgondolására, módosítására van szükség. Örvendetes, hogy a megújulás, az újragondolás immár a törvényt módosítás</p>	<p>nagyobb mértékben vannak kitéve az időjárási viszontagságoknak. Ugyancsak hiányolható a védőtétők és védőépületek használati és fenntartási szempontjai. A védőépületekkel kapcsolatban fontos és figyelembe veendő szempont a rekonstrukció kérdése. Ilyen igény esetén a műemlék anyagától és építési technikájától eltérő anyagból és technikával készített, az eredeti épület kubatúráját visszaadó védőépület lehet az ideális megoldás. A hatékonyság és az eljárások gyorsítása érdekében a fedett régészeti helyszínek, lelőhelyek fenntartására is ki kellett volna térni. Ezek potenciális műemléki egységek, de csak akkor válhatnak azzá, ha jelenlegi helyzetük és „jókarbantartásuk” biztosítható a felderítés, a feltárás és az esetleges műemléki helyreállítás megkezdéséig.</p> <p>Lényeges változás következett be néhány hónapja az örökségvédelem szervezeti rendszerében. Az ICOMOS MNB örömmel üdvözli azt, hogy az ingatlan örökség felügyelete egyetlen minisztériumhoz, a Miniszterelnökséghez került. Ez a módosítás a régészeti örökségvédelem, benne a kutatás, a megelőző feltárásokat és más terepmunkákat, valamint a régészeti örökséggel kapcsolatos műemléki feladatok jobb tervezhetőségét, gördülékenyebb kivitelezését eredményezi. Ezzel kapcsolatban remélhető, hogy a hivatali átszervezés logikája is a hatékonyság növelését szolgálja, a feladatellátásban nagy erkölcsi és szakmai tapasztalatokkal rendelkező szakmai csoportok továbbra is maradéktalanul és zökkenőmentesen végezhetik értékes munkájukat.</p> <p>Üdvözlendő változás a világörökség ügyének, mint az ingatlan örökség részének ugyancsak a Miniszterelnökség felügyelete alá rendelése. Az ICOMOS-nak fontos szerepe van a világörökségi döntésekben, mivel az UNESCO Világörökségi Bizottsága rendszeresen az ICOMOS-t kéri föl a benyújtott nevezések helyszíni és „desktop” véleményezésére. Magyarország világörökségi helyszínnel rendelkezik, ezek közül a Pécsi Ókeresztény temető tisztán régészeti helyszín, a Fertő tó és a Hortobágy, kulturális táj kategóriában bejegyzett helyszínek pedig régészeti egységekkel is rendelkeznek. Az előkészítés alatt álló Ripa Pannonica in Hungary című nevezés ismét régészeti, ami egyedülálló módon 124 egységbe foglalva 165 régészeti műemléki helyszínt, köztük romemlékeket és régészeti kutatással azonosított lelőhelyeket tartalmaz.</p> <p>A Forster Központtal együtt a Műtárgyfelügyeleti Iroda is átkerült a Miniszterelnökséghez, noha egyébként a műtárgyak, benne a régészeti leletek és minden egyéb ingó kulturális érték az EMMI hatáskörébe tartozik. Meggondolandó tehát ennek az osztálynak a helyzete.</p> <p>A régészeti lelőhelyek védelmére sajnos nem történtek az utóbbi évek intenzív törvényalkotási folyamatában határozott lépések, pedig erre óriási szükség lenne. A lelőhelyek tudatos rombolása, egyéni érdekből való kifosztása ijesztő méreteket ölt, Magyarország ilyen tekintetben lecsúszott a fejlődő országokban tapasztalható szintre. Ennek a folyamatnak csak a határozott jogalkotás, a törvények szigorú betartatása, egy hatékony felügyeleti rendszer kidolgozása, valamint széleskörű felvilágosító mozgalom megindítása vethet gátat. Ellenkező esetben újabb és újabb értékes leletek és leletegyüttesek hagyják el illegális úton országunkat.</p> <p>A problematikus pontok szorosan kapcsolódnak a régészet ügyéhez, ezért erősen befolyásolják jövőjét. Ahhoz, hogy mind a régészeti lelőhelyek kutatása, mind a régészeti műemlékek és műemlékhelyek megőrzése és kezelése javuljon, számos intézkedésre, a jogszabályok részleges átgondolására, módosítására van szükség. Örvendetes, hogy a megújulás, az újragondolás immár a törvényt módosítás fázisába jutott. Ha erre sor kerül, nagyobb biztonságba kerülnek hazánk veszélyeztetett régészeti lelőhelyei, régészeti műemlékhelyei, régészeti leletei.</p> <p>Szakmai civil szervezetek</p> <p>Ahol megerősödtek a helyi közösségek, megnőtt a szerepük, feladatuknak tekintik saját identitásuk meghatározását, értékeik feltárását, megőrzését.</p>
--	--

<p>fázisába jutott. Ha erre sor kerül, nagyobb biztonságba kerülnek hazánk veszélyeztetett régészeti lelőhelyei, régészeti műemlékhelyei, régészeti leletei.</p> <p>A helyi közösségek a legbiztosabb őrzőik értékeiknek. Mivel ez önmagát erősítő folyamat, a kulturális örökségvédelem ott élhet a legszélesebb társadalmi bázissal, ahol a legstabilabb a civil szféra, amit megerősíthet, a szerveződésükhöz, működésükhöz nyújtott megfelelő állami és szakmai segítség.</p> <p>Kulturális örökségvédelem civil szervezetek közreműködése nélkül nem létezhet.</p> <p>Biztosítani kell a feltételeket, - hogy területileg is összehangolhassák munkájukat. Amennyiben ezeket a nagyobb területi egységeket országos szinten is össze lehet fogni, a kulturális örökségvédelemnek, a műemlékvédelemnek jelentősen megnő a társadalmi bázisa, fel kell építeni országos rendszerüket.</p>	<p>Csak azokban az országokban van integrált, érték szemléletű műemlékvédelem, ahol a társadalom ezt megköveteli, ahol az oktatás, a képzés és a neveltetés során ez a követelmény társadalmi igénnyé válik. Ezekben az országokban a legerősebbek a civil mozgalmak is, a legtöbb segítséget is itt kapnak a civilek. A helyi közösségek a legbiztosabb őrzőik értékeiknek. Mivel ez önmagát erősítő folyamat, a kulturális örökségvédelem ott élhet a legszélesebb társadalmi bázissal, ahol a legstabilabb a civil szféra, amit megerősíthet, a szerveződésükhöz, működésükhöz nyújtott megfelelő állami és szakmai segítség. Szakszerű műemlékvédelem csak megbízható, erős civil partnerséggel és együttműködéssel építhető. Ennek felépítése hosszú távú program és hosszan tartó feladat. Csak ott lehet színvonalas műemlékvédelem, ahol ez helyben, a közösség számára is elvárás, követelménnyé válik.</p> <p>Kulturális örökségvédelem civil szervezetek közreműködése nélkül nem létezhet. Számos civil szervezet dolgozik a magyar kulturális örökség védelméért. Önkéntesek, szakemberek, lokálpatrióták különféle célokért különféle szervezetekbe tömörülnek. A helyiekből szerveződő tagok hol egy helyi érték védelméért, hol egy településért dolgoznak. Munkájuk gondja az elszigeteltség. Jellemezően helyi szervezetek, munkájukhoz szakmai segítségre a legritkább esetben számíthatnak. Elsősorban a tisztelet és a lelkesedés vezérli értékes munkájukat, külső szakmai támogatással nagyobb eredményességgel tudnának tevékenykedni. Amennyiben a szervezetek együttműködéséhez, a tapasztalatcseréhez segítséget kaphatnának, társadalmi hatékonyságuk is jelentősen emelkedne. Ezen társadalmi szervezetek legtöbbje kifejezetten hasznos munkát végez az örökségvédelem szempontjából. Fontos, hogy ezek a szervezetek műemlékvédelmi szempontból azonos szellemiséget képviseljenek, munkájuk összehangoltabb legyen. A szakmai kapcsolatépítés kiemelt szerepet kell, hogy kapjon ebben a munkában is. A civil szervezetek között jelenleg nincs kapcsolat, azok nem ismerik egymás tevékenységét. Hasonló feladatokat vállaló civil csoportok együttműködése hatékonyabb munkát jelenthet – és ehhez biztosítani kell a feltételeket, - hogy területileg is összehangolhassák munkájukat. Amennyiben ezeket a nagyobb területi egységeket országos szinten is össze lehet fogni, a kulturális örökségvédelemnek, a műemlékvédelemnek jelentősen megnő a társadalmi bázisa, fel kell építeni országos rendszerüket.</p> <p>A szakma hivatalos oldala mindig kereste a kötődési pontokat a társadalommal való kapcsolatteremtéshez. Jelenleg a hivatalos szervezet(ek) erőfeszítéseinek és döntéseinek nincs megfelelő társadalmi megbecsülése, munkájának hiányzik a társadalmi háttér. Ennek hiányában a tevékenységével kapcsolatos szakmai visszajelzéséről is le kell mondania, ami további munkájának eredményességére, ez esetben társadalmi hasznosságára lehet kedvezőtlen hatása.</p> <p>A műemlékvédelmi szervezetek megkerülhetetlen jövőbeli feladata a nevelés. A nevelés elképzelhetetlen elkötelezett oktatók nélkül. A honismereti oktatás üdvözítő, de nem lehet mindenhol kötelezővé tenni, mert nem biztos, hogy jelen van előfeltétele, az elhivatott helyi pedagógus. Az önkormányzatok, a szakmai és a civil szervezetek által meghirdetett ifjúsági programok, táborok, honismereti pályázatok alkalmasak az elkötelezett generációk érdeklődésének felkeltésére. Erre példa a Város és Faluvédők Szövetsége által szervezett több sikeres program. A fiatalok körében szervezett nevelő programok a családok gondolkodására is visszahat. A legtöbb helyen nincs alkalmas helyi ember erre a fontos feladatra. Az oktatás, nevelés másik lehetséges forrása a civil szervezetek segítségével történhet. Az ICOMOS által elképzelt Magyar Örökség Háza megfelelő helyszíne lehet bármely kulturális örökségvédelmi oktatási, nevelési programnak. Az ICOMOS szakmai szervezetként tagsága révén megfelelő intézmény arra, hogy a műemlékvédelem szolgálatára alkalmas szellemi központot formáljon. Az akkreditált helyszín nem csak a szakemberképzéshez, a társadalmi kapcsolatok építéséhez, hanem a MÉK, a MKK oktatási programjaihoz is eredményesen kapcsolódhat.</p> <p>A Magyar Örökség Ház a civil szervezetek összefogására is segítséget</p>
--	---

<p>A műemlékvédelmi szervezetek megkerülhetetlen jövőbeli feladata a nevelés. A fiatalok körében szervezett nevelő programok a családok gondolkodására is visszahat. A fiatalok körében szervezett nevelő programok a családok gondolkodására is visszahat. A Magyar Örökség Ház a civil szervezetek összefogására is segítséget nyújthat, újabb lehetőséghez juttatva a magyar kulturális örökségvédelmet.</p> <p>Szakmai civil szervezetek segítségével lehet a kulturális örökségvédelemmel kapcsolatos nevelést megkezdni, felépíteni.</p> <p>Minden olyan tiszteletteljes használat elfogadható, ami nem veszélyezteti a látszó és rejtett, és a még nem megismert, valószínűsíthető takart értékeket.</p> <p>A világörökségi helyszínek védelmére az ICOMOS által meghatározott, az UNESCO által előírt, nemzetközileg elfogadott irányelvek érvényesek. Ezek az elvek jelentik minden országban a szakszerű kulturális örökségvédelem</p>	<p>nyújthat, újabb lehetőséghez juttatva a magyar kulturális örökségvédelmet. Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága 2009-2010-ben a civil szervezetek munkájának összehangolására programot hirdetett. Az ugyancsak országos hatáskörű Porta Speciosa Egyesülettel és a Magyar Kulturális Örökségvédelmi Egyesülettel az egész országra kiterjesztett örökségvédelmi hálózatépítési tervet fogalmazott meg. Ennek fontos célkitűzése volt, hogy a helyi kezdeményezések kapjanak szakmai segítséget. A hálózatnak másik fontos feladata, hogy a különböző szintű döntéshozókkal alakítson ki olyan viszonyt, ami lehetővé teszi, hogy szakmai és társadalmi oldalról a legkedvezőbb döntések, elhatározások, fejlesztési elképzelések születhessenek. A civil szervezetek összefogásával, szakmai támogatásával, a társadalom céljaival megegyező örökségvédelmi tudatformálásnak teremthetjük meg a lehetőségét. Szakmai civil szervezetek segítségével lehet a kulturális örökségvédelemmel kapcsolatos nevelést megkezdni, felépíteni.</p> <p style="text-align: center;">Helyi értékvédelem, műemlékvédelem - világörökség</p> <p>Minden közösségnek joga és kötelessége saját értékeinek megismerése, feltárása és védelme és felelőssége a szakszerű fenntartás. A fenntartás legjobb módja a megfelelő használat. A használat során biztosítható legjobban az állagvédelem. Minden olyan tiszteletteljes használat elfogadható, ami nem veszélyezteti a látszó és rejtett, és a még nem megismert, valószínűsíthető takart értékeket. Gyakorlat alapján állapítható meg, hogy mely területeken történő beavatkozás veszélyeztethet addig nem ismert, valószínűsíthető értéket.</p> <p>A területi védelem nem egy szakág, szakterület feladata. Eredményes területi védelem esetében ugyanazt a szemléletet kell képviselnie minden területhasználatra hatással lévő érintettnek. Területi védett helyszínen a fejlesztések során a műemlékvédelem feladata szélesebb körű egyeztetési körrel is kellene bővüljön, amire jelen esetben nincs jogosultsága.</p> <p>A világörökségi helyszínek védelmére az ICOMOS által meghatározott, az UNESCO által előírt, nemzetközileg elfogadott irányelvek érvényesek. Ezek az elvek jelentik minden országban a szakszerű kulturális örökségvédelem alapját, ami ugyanúgy érvényes minden helyben védett, érték-ként kezelt helyszínen is. Nem lehet eltérő szemléletű örökségvédelem világörökségi és más védett helyszíneken. A különbség a kimagasló egyetemes érték elfogadott definíciójában rejlik, ami más helyszínek helyi jelentőségét nem csorbítja.</p> <p>A helyiek számára a helyi érték helyben értékesebb, mint egy távoli helyszín világörökségi érték-ként való megfogalmazása. Minden védett hely, helyszín ugyanazon kezelést, felügyeletet, management-et, szakértelmet kíván. Semmi sem történhet a helyi közösség bevonása nélkül, ezért a folyamatos tanítási programok a jövő értékvédelmét, a folytonosság lehetőségét kínálják. A világörökségi helyszínek kezelési terveinek elkészítése és jogi szabályozása példa értékű, reményt keltő kezdeményezés. A kialakuló módszertan, és gyakorlati tapasztalatai és tanulságai a többi magyar műemlék, régészeti terület, helyi védettségű helyszín fenntartásához és kezeléséhez is alapul szolgálhat.</p> <p>Jelenleg a helyi értékvédelem nem kötelezően ellátandó önkormányzati feladat, az önkormányzat nem rendelhet hozzá forrást! Ezért csak saját bevételből fordítható rá önkormányzati forrás, ami igen korlátozott lehetőséget jelent. A helyi érték a település megtartó erejét segíti.</p>
--	--

<p>alapját, ami ugyanúgy érvényes minden helyben védett, értéként kezelt helyszínen is. Nem lehet eltérő szemléletű örökségvédelem világörökségi és más védett helyszíneken.</p> <p>A világörökségi helyszínek kezelési terveinek elkészítése és jogi szabályozása példa értékű, reményt keltő kezdeményezés. A kialakuló módszertan, és gyakorlati tapasztalatai és tanulságai a többi magyar műemlék, régészeti terület, helyi védettségű helyszín fenntartásához és kezeléséhez is alapul szolgálhat. Jelenleg a helyi értékvédelem nem kötelezően elvárt önkormányzati feladat, az önkormányzat nem rendelhet hozzá forrást! Ezért csak saját bevételből fordítható rá önkormányzati forrás, ami igen korlátozott lehetőséget jelent. A helyi érték a település megtartó erejét segíti.</p> <p>Létre kell hozni a magyar értéktárat, ami a szervezett, összehangolt munkának lehet az alapja.</p> <p>Alapvető a partnerkapcsolatok kérdése. A határon túli civil szakmai szervezetek megerősítése, képzése</p>	<p>Határon túli kötelességünk</p> <p>Kötelességünk a teljes kárpát-medencei magyar örökség kiemelt figyelme, védelmének segítése. Ehhez a munkához nemzetközi együttműködés, államok közötti megállapodások szükségesek. Jelenleg ehhez a munkához sem áll rendelkezésre a szükséges forrás.</p> <p>Ezen a területen is az értékleltár minden munkának az alapja. Létre kell hozni a magyar értéktárat, ami a szervezett, összehangolt munkának lehet az alapja. A határon túli értékmentésben itthon is, és az érintett országban is az egyetemeknek, a szakiskoláknak kiemelt szerepet kell kapniuk. A szervezett együttműködés keretében biztosítható a tervszerű, irányított munka az értékleltártól akár a megújulásig. (A szociológiai felméréstől, építészettörténeti vizsgálatától a növények, állatfajták vagy falképek kutatásáig komplex programok állíthatók össze.)</p> <p>A határon túli ösztönző rendszerek természetüknél fogva más megjelenésűnek kell, hogy legyenek, mint a határon belüliek. Alapvető a partnerkapcsolatok kérdése. Van, ahol maga a történelmi közösség, az egyház lehet a partner.</p> <p>Az anyagi támogatáson kívül ezeken a helyeken a kapcsolattartás, a megbecsülés kifejezése hatalmas erkölcsi tőkét jelent. A szakmai segítségnyújtás, a helyi szakemberekkel való együttműködés kialakításában jelent segítséget, ha hivatalos szervezeti szinten is össze lehet hangolni a megújulási programokat. Szórvány területen, vagy már ott, ahol magyar értékek állnak magyar nemzetiség nélkül, az adott ország civil szakmai szervezeteivel való szakmai kapcsolatrendszer léphet előtérbe a támogatások optimális felhasználásakor. Ebből következik, hogy a határon túli civil szakmai szervezetek megerősítése, képzése közös érdekünk.</p> <p>Jelenleg több helyen lehet támogatási lehetőséget találni határon túli programok megvalósítására. Sajnos ezek összehangolatlanok, van, amikor a helyszínen derül ki, hogy ott már több helyszíni felmérés is történt, és már hasonló kiadványok is megjelentek. Más helyszínek pedig nem jutnak lehetőséghez. A teljes kárpát-medencei magyar örökség védelmére koncepciózus nemzeti örökségvédelmi program összeállítása szükséges.</p> <p>Nemzetközi kapcsolatok jelentősége</p> <p>Különösen fontos a nemzetközi jelenlét olyan területeken, ahol nemzetközi szinten is méltányolt értékek - európai, világ szinten elismert örökségi értékek védelméről és annak módszertanáról van szó. Semmilyen ország nem nélkülözheti ezt a tudást.</p> <p>Semmilyen tudomány, műszaki terület saját fejlődése érdekében sem nélkülözheti a szakmai kapcsolatokat, a szakmai egyeztetéseket. Ha nem kíván elmaradni és elzárkózni a fejlődéstől a szakterületnek ki kell építenie belső és nemzetközi kapcsolatait, hogy saját gyakorlatát magasabb szintű fórumokon is megmértesse, az előbbre tartó gyakorlatot – a best practice -, elméleteket és a hazai gyakorlatba bevezessék.</p> <p>Az UNESCO, az UNESCO Világörökség Bizottsága, az ICCROM, az ICOM, az ICOMOS, az IUCN és más nagy jelentőségű szervezetek olyan nagy jelentőségű szakterületeket képviselnek, ahol elengedhetetlen Magyarország nemzetközi jelenléte. Ezért érthetetlen, hogy példa nélküli módon kiléptünk az UNESCO Világörökségi Bizottságában az ICOMOS és az IUCN mellett szakértő testületként működő ICCROM nemzetközi szervezetéből.</p>
--	---

<p>közös érdekünk.</p> <p>A teljes kárpát-medencei magyar örökség védelmére koncepciózus nemzeti örökségvédelmi program összeállítása szükséges.</p> <p>Amíg korábban az építész szakosodtak, vagyis több évtizedes további gyakorlatszerzés során sajátíthatták el azt a szaktudást, ami a műemlékvédelemhez volt szükséges, addig most a feladatkör kiszélesedésével minden építész képzettségre való tekintet nélkül kapcsolatba kerülhet a műemlékvédelemmel.</p> <p>Az építészetnek nem csak a helyreállításkor van szerepe a műemlékvédelem területén. Ugyanilyen fontos a fenntartás, a</p>	<p>Építészet és műemlékvédelem</p> <p>Nem véletlen, hogy az építészek nemzetközi szervezete az UIA fogalmazta meg az Athéni és a Velencei Kartát is. Ezek az irányelvek is mutatják a műemlékvédelemhez kötődő társadalmi viszony kifejeződése az építészetben keresztül nyilvánul meg. Az építészet eszközeivel tárgyasulnak azok az elvek, amelyek kisebb-nagyobb közösségi szinten követelményként jelennek meg. Az építésznek kerülnie a leglátványosabb kapcsolatba a régi épületekkel. Szerepvállalásuk meghatározó, műemlékvédelem iránti egyedi érzékenységük, nyitottságuk egyéntől függő. Ugyanolyan végzettséggel, ugyanazon jogosítvánnyal rendelkezik mindenki, aki azonos építész minősítést kapott, mégis előfordulhat, hogy valaki úgy jut mindenre feljogosító diplomához, hogy nem is részesült műemlékvédelem oktatásban.</p> <p>A műemlékvédelem mintegy másfél-évszázados, kikristályosodott módszertana elsősorban egyes épületekre vonatkozott, annak egyedi értékeinek megőrzésére, és fenntartására. Az egyedi érték felkutatása, meghatározása minden esetben a legkiválóbb szakértők bevonásával történt. A műemlékvédelem pontosan a műemlékvédelem sajátos módszerének köszönhetően önmaga fejlődésének lett a motorja, de oly mértékben alakította át a szemléletet, hogy az már túllépett önmagán. Amíg a műemlékvédelem csak a viszonylag kis számú egyes műemlékekkel foglalkozott, addig ez azoknak volt a szakterülete, akik erre hivatott intézményben tudták tudásukat megszerezni. Ahogy a környezeti kérdések, a kiterjedtebb jelentős értéket képviselő együttesek is a műemlékvédelem figyelmébe kerültek, túllépett a feladatkör az ezzel foglalkozó szakértő körön. Ennek megfelelően megváltozott az építész szerepvállalása is. Amíg korábban az építész szakosodtak, vagyis több évtizedes további gyakorlatszerzés során sajátíthatták el azt a szaktudást, ami a műemlékvédelemhez volt szükséges, addig most a feladatkör kiszélesedésével minden építész képzettségre való tekintet nélkül kapcsolatba kerülhet a műemlékvédelemmel.</p> <p>A műemlékvédelemben kialakuló és elfogadott szemlélet egyre nagyobb szerephez jut más meglévő épületeknél történő beavatkozások esetében is. Jelentősen lecsökkent az új építés és megnövekedett a felújításokkal kapcsolatos feladat. A felújítás, korszerűsítés, fenntartás az a szakterület, ahol ugyanaz a szemlélet, felelősség terheli az építész és a tulajdonost nem csak műemlék, hanem minden épület esetében. Ez vonatkozik a környezeti kapcsolatokra és vonatkozik azoknak a belső értékeknek a felismerésére, amelyek csak ezen feladatok közben ismerhetők meg! Az épületdiagnosztika is egyre nagyobb szerepet kell, hogy kapjon átalakítások, korszerűsítések, bővítések során. Már az előkészítés időszakában, a megújulási program és annak előre látható műszaki következményeinek tudatában az építész koncepcióhoz alkalmazkodva kell meghatározni a szükséges diagnosztikát és minden szükséges kutatás mélységét és kiterjedését is.</p> <p>A műemlékvédelem alapvető szakterületei a meglévő létesítmény műszaki és művészeti, művészettörténeti, történeti megismerését, valamint az értékek megőrzését, helyreállítását szolgálják. A helyreállítás azonban csak ezen tudományágak vizsgálati eredményeire és megállapításaira alapozott építészeti koncepció alapján történhet, ahol az értékek rangjuknak megfelelően kerülnek a település fejlesztési elképzeléshez is illeszkedő helyreállítás programjába.</p> <p>Az építészetnek nem csak a helyreállításkor van szerepe a műemlékvédelem területén. Ugyanilyen fontos a fenntartás, a karbantartás, minden program és feladat előkészítés, lebonyolítás feladata.</p> <p>Az építésztársadalom jelentős része gyakorlatlan a műemlékvédelem kérdésében, a megfelelő előkészítés, vagyis a történeti épület értékeinek ismerete (kutatás, diagnosztika) nélkül tervezik át az épületet, mintha a műtét diagnosztika nélkül történe. A megyékhez rendelt örökségvédelmi irodáknak ma már nincs lehetőségük faanyagvédelmi, vagy egy restaurátori vagy más szakértő bevonásával olyan tanácsot adni és segítséget nyújtani, ami jó irányba indíthat el egy fejlesztést, karbantartást.</p>
--	---

<p>karbantartás, minden program és feladat előkészítés, lebonyolítás feladata.</p> <p>Sajnálatos módon a településtervezés, fejlesztés, és a műemlékvédelem is kezd elszakadni az építészettől, aminek oka e területek eltérő indíttatású túlszabályozottságában rejlik.</p> <p>Az építészet – műemlékvédelem - településfejlesztés szakterület csak együtt tud élni és érvényesülni.</p> <p>A környezethez, a meglévő formákhoz, a helyi építészeti világ felé forduló érzékeny figyelem a kortárs építészetnek is komoly inspirációt jelent.</p> <p>Akkor teremthető meg az egyensúly, ha megfelelő összhang alakul ki az új és a régi között, a folyamatos történelmi fejlődés láthatóan fennmarad, amihez a múlt értékei iránti tisztelet megléte és a legnemesebb értelemben az új, korszerű követelményeknek megfelelő, alázatosan illeszkedő új épület formálódik.</p> <p>Az államnak vállalnia kell a kijelölt értékek fenntartását és megőrzését. Magánszemély</p>	<p>Segítség nélkül emiatt sok pénz el is folyik felesleges munkákra. Sajnos olyan helyeken is, ahol minden fillért csak nagy erőfeszítések árán tudnak e célra előteremteni.</p> <p>Sajnálatos módon a településtervezés, fejlesztés, és a műemlékvédelem is kezd elszakadni az építészettől, aminek oka e területek eltérő indíttatású túlszabályozottságában rejlik. Igaz mindhárom területnek más irányú szakterületi kötődései alakultak ki, de közvetve ugyanúgy, azonos érdekek és értékrend tekinthető alapjuknak. Az építészet – műemlékvédelem - településfejlesztés szakterület csak együtt tud élni és érvényesülni. Bármelyik terület elhanyagolása esetén nem születhet történelmi helyszínen értékes alkotás. Az összefüggések felismerése, ahhoz való alkalmazkodás, az érték és értéktelen közötti differenciált beavatkozás során a kortárs építészet színvonalas megjelenése nélkül a helyszínek megújulása nem biztosítható.</p> <p>A környezethez, a meglévő formákhoz, a helyi építészeti világ felé forduló érzékeny figyelem a kortárs építészetnek is komoly inspirációt jelent.</p> <p>Kortárs építészet</p> <p>A kulturális örökség megőrzésének egyik legfontosabb biztosítója, ha azok az aktuális fejlesztési programokhoz illeszthetők. Akkor teremthető meg az egyensúly, ha megfelelő összhang alakul ki az új és a régi között, a folyamatos történelmi fejlődés láthatóan fennmarad, amihez a múlt értékei iránti tisztelet megléte és a legnemesebb értelemben az új, korszerű követelményeknek megfelelő, alázatosan illeszkedő új épület formálódik.</p> <p>Minden korban születnek értékek, napjaink építészetére ezért úgy tekinthetünk, mint a jövő műemlékeire. Minden kor joggal tartja fenn magának a jogot, hogy megjelenjen történelmi környezetben és azt napjai követelményének megfelelően az értékek tiszteletben tartásával formálja át.</p> <p>Műemlékek és tulajdonosaik</p> <p>A műemlékek egy fontos részének az állam a tulajdonosa. Tulajdonosként ott jelenhet meg, ahol nem lehet gazdaságosan fenntartható funkciót adni a védendő értéknek, vagy kimagasló nemzeti értéket képvisel a hely. Más eset, amikor a műemlék az eredeti funkciót őrzi, de az épület gazdaságos fenntartása nem oldható meg. Ilyen pl. egy mauzóleum, egy múzeumként megőrzött kastély, ...stb. Az államnak vállalnia kell a kijelölt értékek példaszzerű fenntartását és megőrzését. Az államnak azonban e téren más felelőssége is van. Az állami kezelésben lévő műemlékek helyreállítása, kezelése precedens értékű, ezért az itt folyó kulturális örökségvédelmi gyakorlat csak az elfogadott elvek szerint és a legmagasabb szakmai szinten történhet.</p> <p>Az átmeneti tulajdonosként megjelenő ingatlanfejlesztők nem tulajdonosi, hanem üzleti érdeket képviselnek, ezért külön tárgyalásuk indokolt.</p> <p>Magánszemély esetében a tulajdonos magára marad, leginkább kötöttséget és korlátozást jelent számára az értékvédelem. Előfordul, hogy az ingatlan,- és földnyilvántartás sem említi az ingatlan védettségét. Rendszerint nincs alkalma előzetesen megismerni a korlátoknak érzett szabályozást. Ugyanakkor az egyedi követelmények miatt felmerülő többlet befektetés az ingatlanértékben csak utólag realizálódik, ha azt egyáltalán elismeri egyedi értéknek a piac. Itthon erre még nincs kialakult jellemző gyakorlat.</p> <p>A tulajdonosnak elsődleges érdeke kellene, hogy legyen a jó karbantartás. Ismerjük, hogy az ingatlanspekuláció sok esetben a törlés elérésére törekszik, hogy az üres telek kerüljön a tulajdonába. Ezzel a módszerrel igen sok műemlékünk pusztulását</p>
--	--

<p>esetében a tulajdonos magára marad, leginkább kötöttséget és korlátozást jelent számára az értékvédelem. A tulajdonosnak elsődleges érdeke kellene, hogy legyen a jó karbantartás.</p> <p>Kétségtelen az egyházak és az őket körülvevő közösség értékörzés iránti felelőssége. Hogy az elvárásoknak meg tudjanak felelni, megfelelő művészettörténeti ismeretre lenne szükségük, ami jelenleg az oktatás látókörén kívül esik. A felújításnak igen jelentős a munkaerőigénye, a hazai foglalkoztatottság szempontjából előnyös a műemlékvédelem. A társadalmi célok segítésére állami ösztönző rendszereket kell a cél szolgálatába állítani.</p> <p>A tulajdonosok számára biztonságot jelent, ha az ösztönzés kiszámítható. Ugyancsak állami segítséggel az értékvédelmet szolgálhatja, ha a bontás helyett előnyben lehet részesíteni a meglévő épületek felújítását, helyreállítását. Ne kérelemre adják a támogatást, hanem illetékesség révén tényleges jogosultságot jelentsen. Az állami támogatás-</p>	<p>„sikerült” felgyorsítani.</p> <p>Jelentős tulajdonos az egyház. Sajnos megszűnt a hajdan volt műemlékvédelem-épületkarbantartás oktatás a teológián, pedig az egyházak kezében és kezelésében van a műemlékállomány jelentős része. Ennek a ma is az eredeti célnak megfelelő módon funkcionáló műemlékállománynak a szakszerű fenntartása, karbantartása, kezelése mellett is a felújítás különös kötelezettség. Kétségtelen az egyházak és az őket körülvevő közösség értékörzés iránti felelőssége. Hogy az elvárásoknak meg tudjanak felelni, megfelelő művészettörténeti ismeretre lenne szükségük, ami jelenleg az oktatás látókörén kívül esik.</p> <p>A karbantartás a tulajdonos kötelessége, akinek hozzáállása meghatározó a műemlék jövője tekintetében. A felújításnak igen jelentős a munkaerőigénye, a hazai foglalkoztatottság szempontjából előnyös a műemlékvédelem. A kulturális örökség kezelése, fenntartása kvalifikáltabb munkaerőképzést is ösztönöz.</p> <p>Ha a tulajdonosi érdek mellett megjelenik a társadalmi érdek, akkor szellemi társtulajdonos kell, hogy legyen az állam. A tulajdonosi kötelezettség ezen az elven kiterjeszhető a magántulajdonra is, ami a segítség, ösztönzés, támogatás rendszerén keresztül nyilvánulhat meg.</p> <p>Ezért kell az állami beavatkozás. A társadalmi célok segítésére állami ösztönző rendszereket kell a cél szolgálatába állítani.</p> <p>Ösztönző rendszer</p> <p>Az állam felelősség vállalása nélkül a műemlékvédelem, a kulturális örökségvédelem eredményessége csak az elkötelezetteken múlik. Hatékony ösztönző rendszer hiányában minden előírást korlátozásként él meg a tulajdonos. A tulajdonosok számára biztonságot jelent, ha az ösztönzés kiszámítható. Ugyancsak állami segítséggel az értékvédelmet szolgálhatja, ha a bontás helyett előnyben lehet részesíteni a meglévő épületek felújítását, helyreállítását – pl. megújuló lakás-építési program.</p> <p>A legjobb ösztönzés a támogatás. A tulajdonosokkal való együttműködés szempontjából sem közömbös, hogy ne kérelemre adják a támogatást, hanem illetékesség révén tényleges jogosultságot jelentsen. Ez a tulajdonos számára megbecsülést és késztetést is jelent. Ezen segítségekkel vonzóvá tehető a műemlék tulajdonlása, ami hosszú távon a további értékek védelméhez nyújt nagyobb támaszt.</p> <p>Jelenleg a tulajdonos egyedüli költségviselőként érzi magát attól függetlenül, hogy a műemlék helyreállításra fordított összeg – minden érintett területet figyelembe véve – általában megtérül. Ugyanakkor elvész az a sok más országban alkalmazott lehetőség, miszerint az állami támogatás- kedvezmény biztosítása magán-, illetve (nem állami) közösségi források sokszorosát képes megmozgatni ugyanannak a célnak az érdekében. Ösztönző rendszer nélkül ez a többletforrás is elérhetetlen a kulturális örökség számára.</p> <p>Az ösztönzők lehetnek közvetlen, vagy közvetett eszközök. Közvetlen eszköz az állami tulajdonba vétel és az állami gondoskodás, a közvetett módszer a különféle állami ösztönző rendszerek alkalmazása.</p> <p>A legkisebb támogatás is olyan sokszoros pénzeket tud megmozgatni, amelyek segítségével komolyabb programok is megvalósulhatnak. Tehát szükség van támogatási rendszerre, ami a következőkből állhat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Megfelelő közvetlen támogatási rendszer és ösztönzők - Közvetett támogatási rendszer (adókedvezmény, rögzített, kötelezően csak helyben felhasználható adó-visszaforgatási rendszer) - Foglalkoztatási és oktatási ösztönzők - Erkölcsi és tudományos megbecsülés <p>Érdemes megemlíteni, hogy a Kötv-ben meghatározott műemléki többletköltség állami átvállalása csak elmélet (és törvényi...) szinten létezik, nincs kialakult gyakorlata.</p>
--	--

<p>kedvezmény biztosítása magán-, illetve (nem állami) közösségi források sokszorosát képes megmozgatni ugyanannak a célnak az érdekében. Ösztönző rendszer nélkül ez a többletforrás is elérhetetlen a kulturális örökség számára.</p> <p>Jelenleg a kulturális örökség iniciálta jelentős gazdasági eredményéből minden szakterület részesül, kivételt képez maga a kulturális örökségvédelem.</p> <p>Tapasztalat, hogy a hagyományokkal rendelkező helyszíneket keresik a befektetők, ahol a kulturális hagyományra, a régi gyakorlatra építve alapítható az új fejlesztés.</p> <p>Az állami ösztönző rendszer egyik formája a támogatási lehetőség. Ez a legszelebb skálán jelenhet meg, ami nem csak ÁFA kedvezményt jelenthet, hanem minden, ami elvonás helyett helyben teszi lehetővé ugyanazon összegek visszafogott felhasználását. Lehetőséget teremt az adóügyi diszkrimináció, szoc. pol. támogatás, megújuló lakás építési program, használt - lakás előnyeinek népszerűsítése. Ez nem feltétlen adómentesség jelenthet, hanem</p>	<p>Jelenleg a kulturális örökség iniciálta jelentős gazdasági eredményéből minden szakterület részesül, kivételt képez maga a kulturális örökségvédelem. Ilyen terület pl. a turizmus, az egyházak, a mezőgazdaság, az ingatlanfejlesztés, a külügy, a belügy, a kultúra, az oktatás, foglalkoztatottság, település és vidékfejlesztés ... stb. mégis a területükre vonatkozó új szabályozások nincsenek tekintettel a műemlékvédelemre és a kulturális örökségvédelemre. A területi eredmények részei sem jutnak vissza azokra a helyekre, amelyek serkentőleg, vagy kiváltólag hatottak a fejlődéskor vagy az eredményes fenntartáskor. A kultúra más területein egyértelműbben jelentkezik a műfaj eredménye, egyértelmű, hogy a kultúra közvetve hozzájárul a nemzeti jövedelemhez. A kultúrán belül az örökségvédelem közvetlen, kimutatható gazdasági eredményt hoz, mégis jelentőségétől lényegesen elmaradó támogatottságát más elvek vezérlik mint a kultúra többi területét. Tapasztalat, hogy a hagyományokkal rendelkező helyszíneket keresik a befektetők, ahol a kulturális hagyományra, a régi gyakorlatra építve alapítható az új fejlesztés.</p> <p>Az állami ösztönző rendszer egyik formája a támogatási lehetőség. Ez a legszelebb skálán jelenhet meg, ami nem csak ÁFA kedvezményt jelenthet, hanem minden, ami elvonás helyett helyben teszi lehetővé ugyanazon összegek visszafogott felhasználását. Lehetőséget teremt az adóügyi diszkrimináció, szoc. pol. támogatás, megújuló lakásépítési program, használt - lakás előnyeinek népszerűsítése. Ez nem feltétlen adómentességet jelenthet, hanem adójóváírási ösztönző-, vagy kompenzációs rendszert nyújthat.</p> <p>Szintén ösztönző rendszerként jelenik meg a tulajdonosok szemében, ha a műemlékek környezetét a település történeti rendjének tiszteletben tartásával, a műemlék hatásvizsgálata alapján újítják meg, ami nem csak a közterületek, hanem a közművek, a terület kiszolgálását és ellátását is jelentheti. Erre a kulturális turizmus bevételének bizonyos hányada fordítható, ami így a település és területfejlesztésen keresztül jut vissza a kulturális örökségvédelem szolgálatára.</p> <p>A fejlesztés, a megújulás, a korszerűsítés, a karbantartás segítése céljából a kulturális örökség védelmére kidolgozott egyedi kedvezményes hitelprogramok is ösztönzőleg hathatnak.</p> <p>Minden tulajdon esetében számolni kell váratlan költségekkel. Amikor egy teljes ország műemlék állományáról beszélünk, különösen fontos lenne egy Kulturális Örökségvédelmi Tartalék Alap léte, ami a váratlan eredmények, katasztrófák, váratlan többleteken kívül megelőző, állagvédelmi dolgokra is fordíthatók.</p> <p>Az elmúlt évtizedek gyakorlatát látva a magántulajdon megjelenése műemlékek esetében nem hozta meg a várt eredményt. Számos ingatlan tovább pusztul, sokszor a terület jelenti a legfőbb értéket a vállalkozó szemében, a műemlékhez addig nem hajlandó hozzányúlni, ameddig megfelelő pályázat nem segíti a helyreállítást. A tulajdonba kerülés fontos, de a tudatos, vagy a lehetőség híján elmulasztott állagvédelem komoly károkat okoz. Még mindig nem gyakorlat, hogy az államtól kezelésbe, vagy tulajdonba átvett műemlék esetében, ha az új tulajdonos meghatározott feltételek mellett nem tudja szerződésben vállalt kötelezettségét teljesíteni, szerződésben vállalt határidőn túl a tulajdonjog visszaszállhat az államra súlyos mulasztás esetén.</p> <p>Műemlékvédelem – pályázatok – közbeszerzés</p> <p>A rendelkezésre álló pályázati források – a kevés kivételtől eltekintve –nem kifejezetten műemlék-felújításra vonatkoznak, emiatt általában nincs mód az előkészítő feladatok (kutatás, műszaki előkészítés, tervezés) költségeinek elszámolására. Ezek vagy külön pályázatokból, vagy önerőből finanszírozhatók.</p> <p>A legtöbb pályázat megtérülés-kimutatási elven működik. Ezért a pályázatokba jellemzően csak azokat a kulturális örökségi elemeket vonják be, amelyek „gazdaságosan”, megfelelő megtérülést kimutatva hasznosíthatók.</p>
--	---

<p>adóívadáris ösztönző-, vagy kompenzációs rendszert nyújthat. Fontos lenne egy Kulturális Örökségvédelmi Tartalék Alap léte, ami a váratlan eredmények, katasztrófák, egyedi többleteken kívül megelőző, állagvédelmi dolgokra is fordíthatók. A lehetőség híján elmulasztott állagvédelem komoly károkat okoz. Szerződésben vállalt határidőn túl a tulajdonjog visszaszállhat az államra súlyos mulasztás esetén. ...Pályázatok értékelésénél legtöbbször csak két objektív, összehasonlítható szempontot emelnek ki az ajánlatból, a vállalási időt és a bekerülési költséget, a két legegyszerűbben összemérhető, de a műszaki vállalástól szinte független két adatot. A műszaki tartalom értékelése nagyobb felkészültséget követel azon túl, hogy a végső döntés még vitathatóvá is válik. A pályázatok esetében szerencsés lenne már az indulásnál mérlegelni, hogy a jelentkező objektum valóban olyan értéket képvisel-e, amely indokoltá teszi az elnyerhető viszonylag nagy ráfordítást. Sajnos nem mindig azok pályáznak, akik a</p>	<p>A közbeszerzési eljárás rendje sokszor a tényleges munkától veszi el az időt és az energiát. Az objektivitás érdekében a pályázatok során jogilag szabályozott koreográfia szerint történik a lebonyolítás. A megvalósulást is ellehetetlenítheti az eredményhirdetést követő esetleges fellebbezés, bírósági eljárás miatti sok hónapos, akár éves idővesztés, ezért célszerű elkerülni a vitatható döntéseket. Emiatt az értékelésnél legtöbbször csak két objektív, összehasonlítható szempontot emelnek ki az ajánlatból, a vállalási időt és a bekerülési költséget, a két legegyszerűbben összemérhető, de a műszaki vállalástól szinte független két adatot. A műszaki tartalom vállalásának szakmai színvonala már nehezebben értékelhető, az ajánlatokban megjelenő műszaki tartalom értékelése nagyobb felkészültséget követel azon túl, hogy a végső döntés még vitathatóvá is válik. A pályázatok elbírálásával kapcsolatos kiírásokról sem tud teljes lenni a követelmény rendszer, a csak pályázással foglalkozó, mindent teljesíteni tudó vállalkozó csak a munka megszerzésére törekszik, később adja alvállalkozásba a pénzügyi lehetőségének megfelelően a munkarészeket. A rendszer visszasságát a különösen idő-, és költségigényes szakipar szenved el. A végső szakaszban sorra kerülő restaurálás időszakára általában elfogy a rendelkezésre álló összeg és idő.</p> <p>A pályázatok esetében szerencsés lenne már az indulásnál mérlegelni, hogy a jelentkező objektum valóban olyan értéket képvisel-e, amely indokoltá teszi az elnyerhető viszonylag nagy ráfordítást. Sajnos nem mindig azok pályáznak, akik a legértékesebb, legveszélyeztetettebb emlékek tulajdonosai!</p> <p>A tervezésnél hasonló a helyzet. Az előkészítés időszakában nincs pénz az előkészítő és a diagnosztikai munkákra, ami a tervezés alapjául szolgálhat. Általában nincs lehetőség és anyagi forrás az előzetes kutatásra, diagnosztikára. Pontosan a befektető legfőbb érdeke lenne megismerni a feladatát, vállalkozásának költségfeltételeit. Ennek hiányában megalapozatlan elvi tervek születnek, amit a kutatás, a diagnosztika eredménye alapvetően megváltoztathat. Megvalósításakor csak az eredeti elképzelést lehet megépíteni, a kivitelezéskor már nem a műemlék helyreállítása az elsődleges, hanem a pályázati vállalat változatlan teljesítése, határidőre költségkereten belüli megvalósítása. A rendszer lényegéből adódik, hogy a részleteiben későn megismert feladat korrekciójára kivitelezés közben már nincs lehetőség. Kellően nem megalapozott terveken alapuló - sikeres pályázat esetén is – a műemlék épületek, a munkák során feltáródó értékei kiegészítő munkákat kívánnának meg. Az utólagos feltárások, kutatások eredményei még a koncepciót is módosíthatják volna, ha lenne rá lehetőség. Ugyanis a pályázat a benyújtott program megvalósítását ösztönzi még akkor is, ha kivitelezés közben kiderül az eredeti elképzelés megalapozatlansága. Az erőltetett koncepció megvalósítása a vállalt programok és határidők erőszakos teljesítését jelenti, sokszor háttérbe szorítva az időigényes műemlékvédelmi követelményeket.</p> <p>A pályázatok legtöbbje ötéves üzemeltetést ír elő. Ez műemlékek esetében nem mindig szolgálja a műemlék hosszú távú érdekeit. A helyreállítás nagyobb távlatokat kell szolgáljon.</p> <p>Rendkívül sok múlik a pályázati szemléletén és hozzáállásán. A pályázati rendszerek többsége valójában tudja kezelni a módosításokat, ha azt örökségvédelmi hatósági szempontokkal lehet alátámasztani.</p> <p>Jól szolgálná a műemlékek érdekét a kétlépcsős pályázati rendszer. Az első ütem a feladat előkészítését, a kutatást, a diagnosztikát és a tervezést kell, hogy szolgálja. Az első lépcsőt követően értékelhető az elkészült tervdokumentáció megalapozottsága, szakmai színvonala. Amennyiben ez megüti az elvárt színvonalat, biztosítható a második ütemben a megvalósítás feltétele.</p> <p>Műemlékvédelmi szempontból nem csak a megújulást, korszerűsítést kell felvállalni, hanem a karbantartást, a fenntartást. A műemlékállomány fenntartásának, karbantartásának ösztönzése lényegesen kisebb költséggel jár. Ma inkább elhanyagolják a fenntartást és időszakonként teljes felújítást finanszíroznak egyes műemlékeknél, ahol ezt a források megengedik. Történik ez annak ismeretében, hogy a leromlott állapotú műemlék felújítása nagyobb költséggel jár, mint a rendszeres karbantartás. A</p>
--	---

<p>legértékesebb, legveszélyeztetettebb emlékek tulajdonosai!/ Az előkészítés időszakában nincs pénz az előkészítő és a diagnosztikai munkákra, ami a tervezés alapjául szolgálhat. A befektető legfőbb érdeke lenne megismerni a feladatát, vállalkozásának költségfeltételeit. A rendszer lényegéből adódik, hogy a részleteiben később megismert feladat korrekt teljesítésére kivitelezés közben már nincs lehetőség. Az erőltetett koncepció megvalósítása a vállalt programok és határidők erőszakos teljesítését jelenti, sokszor háttérbe szorítva az időigényes műemlékvédelmi követelményeket. Jól szolgálná a műemlékek érdekét a kétlépcsős pályázati rendszer Az első ütem a feladat előkészítését, a kutatást, a diagnosztikát és a tervezést kell, hogy szolgálja. Csak pályázatokra nem lehet építeni egy ország műemlékvédelmét. A pályázók köre véletlenszerű, a források nem a legfontosabb helyeken jelennek meg.</p> <p>Az értékörzés legolcsóbb módja a karbantartás. A műemlékek kezelési</p>	<p>műemlékekkel kapcsolatos pályázati programokban nagyobb teret kívánna a meglévő épületállomány állagvédelmének biztosítására.</p> <p>Ahol egyszerűsített eljárás dönt a legmegfelelőbb partner kiválasztásáról, ott is hasonló ellentmondások jelentkeznek. A tervező kiválasztása is csak az ártól függ. Aki tervezési ajánlatában szerepelteti a szükséges kutatás, diagnosztikai, szakági költségeket, az elbukik az árversenyben a felelőtlen, vagy felkészületlen ajánlatadóval szemben. Ez hosszútávon oda vezetett, hogy az alkalmatlan, a már szerződésben lévő és utólag is csak a minimumra törekvő vállalkozók mutatkoznak életképesnek a pályán, a szakmailag megalapozott ajánlatot adók pedig kiszorulnak a piacról.</p> <p>Az alkalmatlan tervezők által készített, szakmai szempontok miatt engedélyezhetetlen tervek (helyszín, épület, a szerkezetek, anyagok,...stb nem megfelelő ismerete) miatt sokszor reménytelenül hosszúra nyúlik az engedélyezési eljárás, ami végső soron a pályázati források elvesztéséhez vezethet. A bűnbak ilyenkor általában a hatóság.</p> <p>Csak pályázatokra nem lehet építeni egy ország műemlékvédelmét. A pályázók köre véletlenszerű, a források nem a legfontosabb helyeken jelennek meg. Jelenleg az építész irodák előlegezik meg a munkát. Pontosan az előkészítésre nincs anyagi fedezet.</p> <p style="text-align: center;">Fenntartás, karbantartás – szemléletváltás</p> <p>Az értékörzés legolcsóbb és legeredményesebb (ha nem az egyetlen) módja a karbantartás. A műemléki többletfeladatokkal jelenleg magukra maradnak a tulajdonosok, a kezelők. Ehhez legtöbbször szakértőkre lenne szükség, vagy olyanokra, akik betanítják és megmutatják a szükséges szakfeladatokat, módszereket az épület-építmény vagy annak környezetének szakszerű, hiteles megújulása érdekében. A tulajdonosok, az épület használói rendelkezésére nincs olyan segítség, ami a napi problémákra, feladatokra ad megoldást. A műemlékek kezelési útmutatóját minden műemlékhez egyedi kitételekkel lehetne aktualizálni, de ilyen dokumentum jelenleg nem áll rendelkezésre. A karbantartás során is szükséges a szakértelem jelenléte, amit leghamarabb a felügyelőtől várhat el a tulajdonos.</p> <p>Természetbeni cselekvő karbantartás is komoly támogatást jelent. Csak sajnálni lehet, hogy a Monumentenwacht mintájára szervezett veszprémi szakiskolai kezdeményezés az akkori érdektelenség miatt és támogatás hiányában elhalt. Csak remélni lehet, hogy a most induló Műemlékőr program valóban eléri célját.</p> <p style="text-align: center;">Ingtatlanfejlesztés és műemlékvédelem</p> <p>A műemlékvédelem társadalmi érték-megőrzést is jelent, ahol a legfőbb partnerek maguk a tulajdonosok, akiket elsősorban természetesen a tulajdonosi érdek vezérel, ami emiatt ellentétbe is kerülhet a társadalom érdekével. Ha a tulajdonos tulajdonának csak területszemléletű ingatlanértéket látja, a használati értéken és saját üzleti érdekén keresztül értékeli az adott pillanatban lehetőségeit. A társadalom azonban a kulturális örökség teljes kiterjesztett értékrendje szerint hosszútávon ítél. A társadalom képviselőjében a politika feladata a gazdasági növekedés feltételeinek és a kulturális örökség hosszú távú fennmaradásának biztosításában rejlő látszólagos „ellentmondás” feloldása. A tulajdonostól függ a fenntartás, karbantartás módja, a fejlesztési szándék. A túlhajszolt fejlesztés, az erőltetett alkalmatlan funkció, a túl sok pénz ugyanolyan visszafordíthatatlan károkat tud okozni, mint az enyészetet előidéző elhanyagoltság vagy a környezet nemtörődősége, közönye. A tudományosan is megalapozott, a társadalom és a tulajdonos érdekeit egyaránt szem előtt tartó érdekek összehangolására</p>
--	--

<p>útmutatóját minden műemlékhez egyedi kitételekkel lehetne aktualizálni, de ilyen dokumentum jelenleg nem áll rendelkezésre. Remélni lehet, hogy a most induló Műemlékőr program valóban eléri célját.</p> <p>A társadalom a kulturális örökség teljes kiterjesztett értékrendje szerint hosszútávon ítél. A túlhajszolt fejlesztés, az erőltetett alkalmatlan funkció, a túl sok pénz ugyanolyan visszafordíthatatlan károkat tud okozni, mint az enyészetet előidéző elhanyagoltság vagy a környezet nemtörődőmsége, közönye. Rövidtávon az ösztönző rendszerek nyújthatnak megoldást, hosszú távon a nevelés és az oktatás jelent biztos alapot. A fejlesztést is össze lehet hangolni a műemlékvédelemmel. Célszerű fejlesztés előtt megvizsgálni, hogy ugyanannak a programnak a megvalósítására nincs-e meglévő, megújulását váró épület. Az új elszívja az energiát a helyreállítás elől. Az ú.n. elmaradt haszon mellett meghatározható műemléki értékeket is be kell építeni az összehasonlító elemzésbe.</p> <p>Az egyedi, történeti környezet a telek tekintetében felbecsülhetetlen értékűt jelent. Egy történeti település</p>	<p>rövidtávon az ösztönző rendszerek nyújthatnak megoldást, hosszú távon a nevelés és az oktatás jelent biztos alapot.</p> <p>A kulturális örökségvédelem területén is megjelentek azok az ingatlanfejlesztési programok, amelyek csak négyzetméter szemlélettel tekintettek a megújulásra, hiszen a gazdasági átalakulás időszakában megnövekedett ingatlanok iránti érdeklődés elsősorban négyzetméter-lehetőség centrikus volt.</p> <p>A gondolkodástól a gyakorlatban sokszor elüt az u.n. gazdaságosságon alapuló 7-10 éves megtérülés vezérelte globalizációs világ trendjeihez igazodó befektetői szemlélet. Így születnek a környezetüktől független erőszakos megjelenésű, rövid életű, elévülésük után elbontandó épületek. Az eldobható épület így veszi át a hatalmat a történeti értékeket hordozó védelemre érdemes épületek fölött. Pedig a fejlesztést is össze lehet hangolni a műemlékvédelemmel. Azokat a helyeket persze megcsodáljuk, ahol sikerült az összhangot megteremteni. Lassan ébrednek rá, hogy az ingatlanfejlesztés számára is a történeti környezet hosszú távú értéket képvisel. Célszerű fejlesztés előtt megvizsgálni, hogy ugyanannak a programnak a megvalósítására nincs-e meglévő, megújulását váró épület. Az új elszívja az energiát a helyreállítás elől.</p> <p>Nem minden érték mérhető, de minden érték meghatározható. Az ingatlanfejlesztés csak a mérhető értéket ismeri, az ezen túlit nem. Ennek a többlet lehetőségnek a megismertetése az ingatlan fejlesztők számára is értéket jelenthet. A minőség, a kulturális, történeti érték megbecsülése eddig nálunk még nem realizálódott az ingatlanpiacon úgy, ahogy az már sok más, tőlünk fejlettebb országban természetes. Az ú.n. elmaradt haszon mellett meghatározható műemléki értékeket is be kell építeni az összehasonlító elemzésbe.</p> <p>Nem közömbös, hogy a „piacon” hogyan jelennek meg értékeink, így műemlékeink sem. A hiteles, eredeti termék mindenhol magasabb szinten értékelhető, a minőség a mértékadó, amit az olcsó termékek csak követnek. Ezért fontos, hogy műemlékeink nemcsak befelé, hanem kifelé is hitelesen jelenjenek meg, és hitelesen jelenítsék meg valós értékeinket.</p> <p>Ma is leginkább átoknak tekintik a műemlék bejegyzésű ingatlant, mert az üres telek jelenti a nagyobb értéket. A befektető akkor tudja a legnagyobb hasznosnak mondott területtel terhelni a helyszínt, ha üres területen fejleszthet. Az egyedi, történeti környezet a telek tekintetében felbecsülhetetlen értékűt jelent, az ott megjelenő új épület esetében azonban a befektető már csak a legnagyobb alapterületben érdekelt, ilyenkor már nem tekintve értéknek az értékes környezetet. Ezzel a szemlélettel egy történeti település telkenként átépülhet úgy, hogy elveszti azt a történeti értéket, ami a teleknek többlet értéket adott. A régi terek, a történeti szerkezetek, a történeti térkapcsolatok, a védett helyszínen sem jelentenek sokak számára értéket, nem védett helyszíneken ilyen kérdéseket ma át sem kell gondolni még akkor sem, ha a megújulás során kerül elő egy új, addig ismeretlen érték.</p> <p>A rövid távú érdekképviselet és a hosszú távú, garantáltan megtérülő érdekképviselet egyensúlya valójában így egyre kevésbé alakulhat ki.</p> <p>A kulturális örökségvédelemmel kapcsolatos elmarasztaló befektetői hangok ott erősödtek fel a társadalomban, ahol az értékek megőrzése érdekében korlátozás jelenik meg a „környék felemelkedéséért” küzdő, de igazán a saját hasznát fokozni kívánó vállalkozás előtt (tisztelet a kivételnek, de ez azért fordulhat elő, mert a gyakorlat szerint a befektetőhöz igazodik a település fejlesztési elképzelése és nem a komplex szemléletű, értékalapú településfejlesztési programhoz alkalmazkodik a befektető). Vagyis az egyéni érdek felerősödve elnyomhatja a kulturális örökségi és a településfejlesztési érdekeket és így felülemelkedhetett a társadalmi érdeken. Ezért terjedhetett el, hogy a fejlődés gátja a műemlékes, aki konzervatív szemléletével, letűnt világot képvisel. Arra kevesebben kívánnak emlékezni, hogy pontosan ez a „műemlékes” szemlélet tette közkinccsé a mai különleges értéket képviselő helyszínek legtöbbször ma megbecsült világát. (Budai Vár, Pest-Belváros, Székesfehérvár, Sopron, Pécs belvárosai Magyarpolány, Wekerletelep, Hollókő, Káli-medence....stb ingatlanárainak alakulása).</p>
---	---

<p>telkenként átépülhet úgy, hogy elveszti azt a történeti értéket, ami a teleknek többlet értéket adott.</p> <p>A befektetőhöz igazodik a település fejlesztési elképzelése és nem a komplex szemléletű, értékalapú településfejlesztési programhoz alkalmazkodik a befektető. A „műemlékes” szemlélet tette közkinccsé a mai különleges értéket képviselő helyszínek legtöbbjét</p> <p>Így oltották belénk, hogy nyüggé váltak saját műemlékeink.</p> <p>A műemlékvédelem is ugyanúgy érdekelt a környezet, a település, a régió fejlődésében.</p> <p>Műemlék helyreállítás megvalósíthatatlan műemlék helyreállításban jártas beruházó nélkül.</p> <p>A képzés, az oktatás stratégiai feladat.</p> <p>A felsőfokú építészképzés még napjainkban is új építés központú. Az építészek körén belül csak egy szűk réteg rendelkezik ezzel a jártassággal, felkészültséggel, a jogosítványokban még sincs ehhez kötött követelményrendszer. A szétaprózott képzési helyek egymástól elszigetelten, különféle rendszerben oktatnak. Ezek együttműködő kapcsolata nélkül</p>	<p>Csak akkor jelent gátat és hátráltatást a műemlékvédelem, ha követelményei utólag jutnak a fejlesztő tudomására, amikor már jelentősen előrehaladt a tervezés. Vagy a megbízást fogalmazták meg szakszerűtlenül, vagy a tervező nem járt el kellő figyelmességgel. Ilyen esetben nem a műemlékvédelem a hibás, amit általában elmarasztalnak, hanem azok, akik nem az előírások szerint jártak el.</p> <p>Így oltották belénk, hogy nyüggé váltak saját műemlékeink. Sajátunkat pusztítjuk, átépítjük, miközben nagy előszeretettel látogatunk külföldre megtekinteni az ottaniakat és megállapítjuk, hogy ott minden másképp történik, más fejlesztői szemlélet uralkodik. És valóban, ami elsősorban a hazainál lényegesen szigorúbb szabályozást jelent, amit természetesnek fogadnak a saját kultúrájukat értő és arra büszke nemzetek. Elfogadjuk, hogy nekünk nincsenek műemlékeink, pedig vannak, csak nem figyelünk rájuk.</p> <p>Az ingatlanfejlesztést is lehet államilag ösztönözni. Van kulturális profit, de ez csak hosszú távon, és nem a befektetést követően realizálódik. Az ingatlanfejlesztést politikai, gazdasági szabályozással is lehet segíteni. A műemlékvédelem is ugyanúgy érdekelt a környezet, a település, a régió fejlődésében.</p> <p>Műemlék helyreállítás megvalósíthatatlan műemlék helyreállításban jártas közreműködők nélkül. E téren tapasztal beruházó alkalmazása a legkritikább esetben megvalósuló követelmény. A műemlék megújulással együtt járó programok más szakismeretet kívánnak, mint az új építése. Ez vonatkozik a kivitelezésre, a résztvevő szakmákra.</p> <p style="text-align: center;">Szakemberkérdés, minősítés</p> <p>A képzés, az oktatás stratégiai feladat. Mai felsőfokú oktatási rendszerünkben külön műemlékvédelmi szakemberképzés csak posztgraduális szinten van. Az építészképzés számos helyen folyik az országban, jelentősen eltérő színvonalon. A műemlékvédelemnél megkövetelt építészeti szemlélet minden új épület esetében is az alkotás javára válik. Teljesen más módszertan, formaismeret, technika alkalmazása szükséges hagyományos szerkezeteknél, amihez különleges felkészültségű, technológiai-, és szerkezeti ismeretű szakemberek közreműködése szükséges, akik ezen többlet ismereteken túl megfelelő környezet iránti érzékenységgel is rendelkeznek. A történeti épületek felújításához és értékelemzéséhez aprólékos, kutató szemlélet szükséges, az építészeti helyreállításhoz, egy műemlék megújulásához koncepcionális szemlélettel is rendelkezni kell. Az építészeti koncepció nagyrészt a meglévő adottságokból eredeztethető. Ennek felismerése alapismeretek nélkül elképzelhetetlen, ezen a területen a szakoktatás minden szinten be kell hozza lemaradását.</p> <p>A felsőfokú építészképzés még napjainkban is új építés központú. Nincs lehetőség arra, hogy a tanulmányok során a jövő szakembereinek széles köre megismerje a történeti tereket, tömegeket, arány rendszereket, anyaghasználatot szerkesztési elveket, a történeti tartó-, és épületszerkezeteket. A történeti épületekben vagy környezetében megjelenő, ahhoz kapcsolódó terek, berendezések, elemek, kertek...stb megismerése nélkül nem lehet építész jártasságról beszélni. A természetvédelmi, a képző-, és iparművészeti, a kultúrtörténeti ismeretek hasonlóan fontosak. Természetesen minden új anyag, szerkezet, szerkesztési elv ugyanolyan fontos az építészetben, de ez nem zárhatja ki a források megismerését.</p> <p>Az építészek körén belül csak egy szűk réteg rendelkezik ezzel a jártassággal, felkészültséggel, a jogosítványokban még sincs ehhez kötött követelményrendszer. A szétaprózott képzési helyek egymástól elszigetelten, különféle rendszerben oktatnak. Ezek együttműködő kapcsolata nélkül összehangolt eredményes képzés nem lehetséges. Jelenleg a műemlékkel foglalkozhat és műemléki környezetben építhet és tervezhet minden kivitelező és építész, mert a jogalkotás nem ismeri fel a többletismeret és jártasság szükségét. Sehol más szakterületen nincs arra példa, hogy általános szakterületi minősítéshez kötik a speciális működési engedélyt.</p>
---	---

<p>összehangolt eredményes képzés nem lehetséges.</p> <p>Sehol más szakterületen nincs arra példa, hogy általános szakterületi minősítéshez kötik a speciális működési engedélyt.</p> <p>El kell kerülni a magyar műemlékvédelem további szakmai dezorganizációját, meg kell akadályozni, hogy a feladatok esetleg tovább osztódjanak.</p> <p>A kulturális örökségvédelem feladatkörének kiteljesedésével egyre több feladat érinti a műemlékvédelem, a kulturális örökségvédelem érdekkörét, vagyis az egyre több résztvevőssé váló programokban követelménnyé kell válnia azokon a helyeken is a műemlékes szemléletnek, ahol ez idáig teljesen idegen fogalom volt. (pl.: köznevelés, infrastruktúra-fejlesztés, lakossági ellátó-szolgáltató rendszer fejlesztése, településfejlesztés, település, megye, ország stratégiai fejlesztési terve, nemzeti tanterv, árvízvédelem, agrárfejlesztés...stb.).</p> <p>Nincs kihasználva a lehetőség, hogy a díjazott helyszínek – személyek</p>	<p>Az intézményrendszer változásainak következménye, hogy ma nincs a tervezésnek, a kivitelezésnek meghatározó, mintául szolgáló mértékadó központja. A szakemberek kötődésük, vagy munkahelyi feladatuk kapcsán a gyakorlatban juthatnak el arra a szintre, ami után a szakterület szakértőinek tekinthetők. Ugyanakkor a különféle jogosultságokat más, rész-szakterületi végzettséghez kötik. Ezért a szükséges egységes szemlélet és háttérismeret megszerzésére nincs kialakult képzési forma. Ugyanúgy nincs kialakult rendje az ez irányú minősítésnek. Vagyis, akik a mai rendszer szerinti műemlékvédelemmel kapcsolatban jogosultsággal rendelkeznek, azok sem biztos, hogy rendelkeznek azzal a szakismerettel, ami a műemlékvédelemmel kapcsolatos feladatok elvégzéséhez és ellátásához szükséges. Ennek rendszabályozása halaszthatatlan.</p> <p>Szinte teljesen hiányzik a szakirányú szakmunkásképzés és a hagyományos építéstechnológiákban gyakorlattal rendelkező kivitelező. A korábbi OKJ rendszerben végképp megszűnt az érdeklődés a második szakmának (fizetős) sorolt szaktechnikus képzés iránt, ami az oktatói kar feloszlását is jelentette. Most, amikor a feltételek megváltozása miatt már vannak kísérletek a rendszer újraindítására, már azok sincsenek, akik átadhatnák ismereteiket az érdeklődőknek.</p> <p>El kell kerülni a magyar műemlékvédelem további szakmai dezorganizációját, meg kell akadályozni, hogy a feladatok esetleg tovább osztódjanak.</p> <p>A szűk körnek nevezett, sokszor elítélt műemlékes szakmának köszönhető, hogy feltárta és bemutatta azokat az értékeket, amelyekre ma büszkék vagyunk. Műemlékeink helyreállításában, értelmezésében, a több mint másfél évszázados intézményes magyar műemlékvédelem érdemei elvitathatatlanok. Egy komplex helyreállítási feladatra szervezett csoportot csak megfelelő gyakorlattal rendelkező, generál és komplex szemléletet képviselni hivatott szakterület, az építészet képviselője foghat össze. Az intézmények megszűntetésével, átrendeződésével háttérbe került ez a szükséges szemlélet, az ott lévő műhelyek megszűnésével ma nincs lehetőség az utánpótlás felnevelésére. Az intézményen belül sem sikerült megtalálni a kulturális örökségvédelemnek megfelelő, szükséges szakmai arányokat. Hol az építészek, hol a művészettörténészek kaptak aránytalan figyelmet, miközben háttérbe szorultak fontos szakterületek.</p> <p>Jelenleg a védett értékhez képest maroknyi tényleges szakértő dolgozik az értéktudatosítással, értékvédelemmel.</p> <p>A kulturális örökségvédelem feladatkörének kiteljesedésével egyre több feladat érinti a műemlékvédelem, a kulturális örökségvédelem érdekkörét, vagyis az egyre több résztvevőssé váló programokban követelménnyé kell válnia azokon a helyeken is a műemlékes szemléletnek, ahol ez idáig teljesen idegen fogalom volt. (pl.: köznevelés, infrastruktúra-fejlesztés, lakossági ellátó-szolgáltató rendszer fejlesztése, településfejlesztés, település, megye, ország stratégiai fejlesztési terve, nemzeti tanterv, árvízvédelem, agrárfejlesztés...stb.).</p> <p>A szakmai elismerések</p> <p>A szakmai elismerés megbecsülést jelent. Műemlékvédelem területén a Schönviesner és a Forster érem és díjon kívül nincs más állami elismerés. Nincs kihasználva a lehetőség, hogy a díjazott helyszínek – személyek bemutatásával a jó példa is láthatóvá, ezáltal követhetővé válják.</p> <p>Ennek a hiátusnak a pótlására hozta létre az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság egyre nagyobb szakmai rangot jelentő díjait: Az ICOMOS-díj azokat a helyreállításokat és helyreállítókat mutatja be, ahol és akik mintaszerű helyreállításokat, ingatlanfejlesztést valósítottak meg műemlék helyszíneken. A Példaértékű műemlék gondozási díj azokat a programokat, fenntartási, oktatási és karbantartási módszereket mutatja be, ahol a műemlékek állagvédelme és szakértő kezelése mellett a hely</p>
--	--

<p>bemutatásával a jó példa is láthatóvá, ezáltal követhetővé válnak.</p> <p>Az elméleti kérdések elemzésére, a legalkalmasabb módszertan kialakítására, elterjesztésére tudományos – kutató központként élő intézet szükséges, amely felvállalja az oktatás, a nevelés, a civil és nemzetközi kapcsolatok, valamint a szakmai kapcsolattartást.</p> <p>Fel kell állítani az eredményesen szolgáló műemlék felügyeleti rendszert.</p> <p>Közvetlen (pályázati feltételek, turizmus, újrahasználató épületek előnyben részesítésének támogatása... stb.) és közvetett (ingatlanhoz kötött pénzügyi szabályozás (helyreállítás, telekegyesítés, stb.) ösztönző rendszerek felállítása szükséges, ami az egyedít, a műemléket, a kulturális örökséggel kapcsolatos értékvédelmet szolgálja.</p> <p>Csak civil szervezetekre alapozható a kulturális örökségvédelem jövője. Az országos értékleltár segítségével a felelősen gondolkodó civil szervezetek együtt építhetik fel a szakszerű kulturális örökségvédelem iránti társadalmi követelményt, aminek szabályozása, feltételrendszerének biztosítása állami feladat.</p>	<p>társadalmi-, és közösségi tudatépítő lehetőségét is kihasználják.</p> <p style="text-align: center;">A megújulás lehetősége</p> <p>Minden érték mögött ott van alkotója, az ember, a közösség és a társadalom. Az örökségi érték magában hordozza a hozzá kapcsolódó történelmet is. Az örökség védelme tehát egyrészt annak eredeti, hiteles anyagának, formájának védelmét jelenti (hitelesség), másrészt annak a történelmi folyamatnak és szellemiségnek, környezeti kapcsolatoknak a megőrzését kívánja, ami az adott helyszín jelen állapotát, kialakulását eredményezte. Ennek átírása, egyes korok felülírása, vagy egy elmúlt kort, a követő időszakok eltagadásával való túlhangsúlyozása az örökség sértetlensége rovására történik.</p> <p>Az elméleti kérdések elemzésére, a legalkalmasabb módszertan kialakítására, elterjesztésére tudományos – kutató központként élő intézet szükséges, amely felvállalja az oktatás, a nevelés, a civil és nemzetközi kapcsolatok, valamint a szakmai kapcsolattartást.</p> <p>Állandó és folyamatosan visszatérő kérdéskör az örökségvédelmi, műemléki fogalmak tisztázása, /pl. mit értünk történelmi kert fogalmán, ipari, népi örökség fogalma, hitelesség kérdése, történelmi városi táj magyarországi közegben,... stb./ .A mindenáron rekonstruálni, újra építeni akarók, valamint a múlttal egyáltalán nem törődők között, képviselni kell a történelmi értékeket védő, de a mai igényeket is színvonalasan, kortárs módon megoldó helyreállítások ügyét. Elég megőrizni és értő módon megmutatni értékein jelentőségét. Fel kell állítani az eredményesen szolgáló műemlék felügyeleti rendszert.</p> <p>A tervezőtől, felügyelőtől, a fejlesztés résztvevőitől meg kell kívánni azt a tudást, és komplex gondolkodást, ami lehetővé teszi a helyben és környezetében rejlő lehetőség és problémák felismerését. A tulajdonossal való kapcsolat révén a megújulási programok nem akadályozzák a lehetőségek hosszútávú kihasználását. A szakmai oldalról az oktatás, a társadalom oldaláról ehhez gondosan felépített program szükséges.</p> <p>A Tervtanácsok, Tanácsadó testületek rendszerét feltétlenül újra kell gondolni.</p> <p>Közvetlen (pályázati feltételek, turizmus, újrahasználató épületek előnyben részesítésének támogatása... stb.) és közvetett (ingatlanhoz kötött pénzügyi szabályozás (helyreállítás, telekegyesítés, stb.) ösztönző rendszerek felállítása szükséges, ami az egyedít, a műemléket, a kulturális örökséggel kapcsolatos értékvédelmet szolgálja. A korszellem ellentétessé vált a hely szellemével. A korszellem folyamatosan változik, a hely szellem marad. Szakemberekkel, ismeretek átadásával, az oktatás, nevelés, a helyi értékek népszerűsítésének segítségével meg kell oldani értékeink intellektuális akadálymentesítését. A gyermekek, az ifjúság a legfogékonyabb réteg, a számukra szervezett programokat a jövő érdekében fel kell karolni.</p> <p>Szakmai civil szerveződések segítése, működésük támogatása, munkájuk elismerése továbbképzésük, fejlődésük szakmai segítése a társadalmi bázis megteremtése érdekében történik. Csak civil szervezetekre alapozható a kulturális örökségvédelem jövője. Az országos értékleltár segítségével a felelősen gondolkodó civil szervezetek együtt építhetik fel a szakszerű kulturális örökségvédelem iránti társadalmi követelményt, aminek szabályozása, feltételrendszerének biztosítása állami feladat.</p> <p style="text-align: center;">ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság</p> <p style="text-align: center;">2014. október</p>
--	---

<p>ICOMOS Híradó, a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei</p> <p>Szerkesztőség: H-1014 Budapest, Táncsics Mihály utca 1. Levél cím: H-1535 Budapest, Pf. 721.</p> <p>Telefon/fax: +36/1/2254966, Telefon: +36/1/2254965</p> <p>E-mail: secretariat@icomos.hu</p> <p>Honlap: www.icomos.hu</p> <p>Kiadja az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága</p> <p>Felelős kiadó: Dr. Nagy Gergely Szerkesztő: Keller Annamária HU ISSN 2062-4964 (Nyomtatott) HU ISSN 2062-4972 (Online)</p>	<p>Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság tagságával járó előnyök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informáltság a műemlékvédelem hazai és nemzetközi híreiről, eseményeiről, pályázatairól, ösztöndíjairól, stb. az ICOMOS elektronikus körlevelek, az ICOMOS honlap (www.icomos.hu), az ICOMOS Híradó és az ICOMOS News/Nouvelles ICOMOS révén - ingyenes belépésre jogosító tagsági kártya a világ legtöbb múzeumába, műemlékébe, romterületére - az UNESCO/ICOMOS Dokumentációs Központjának szabad használata <p>Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság pártoló Jogi tagja a Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ, Budapest,</p> <p>Támogatója az EMMI</p>
---	---